

فرا تحلیل رابطه فرم شهر و انرژی: مروری بر رویکردها،

روش‌ها، مقیاس‌ها و متغیرها

سعیده شجاع* - دانشجوی دوره دکتری شهرسازی، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

محمد رضا پورجعفر - استاد گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

منوچهر طبیبیان - استاد گروه شهرسازی، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۳/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۲۶

چکیده

در سال‌های اخیر، با توجه به بحران‌های موجود در زمینه تغییر اقلیم، مصرف انرژی و آلودگی‌های زیست محیطی از طریق انتشارات کربن، موضوع رابطه فرم شهری و انرژی در شهرها توجه پژوهشگران زیادی را در رشته‌های مختلف به خود جلب کرده است. گستردگی این حوزه ناگزیر منجر به تعدد تفاسیر و انجام پژوهش‌های متنوع در خصوص دامنه مشکل و نیز سنجش رابطه بین فرم شهری و انرژی با استفاده از انواع متغیرها و روش‌ها در مقیاس‌ها و رویکردهای مختلف شده است. این مقاله در پی آن است با مرور مطالعات انجام شده در خصوص رابطه فرم شهری و انرژی (۱۱۹ مقاله)، به مقایسه و تحلیل متغیرها و روش‌ها در مقیاس‌ها و رویکردهای به کار گرفته شده بپردازد. تحلیل مقالاتی که بین سال‌های ۱۹۷۴ تا ۲۰۱۹ در این حوزه انتشار یافته‌اند، نشان داد مطالعات صورت گرفته عمدتاً در قالب ۷ دسته کلی به موضوع "رابطه فرم شهری و انرژی" پرداخته‌اند: ۱- فرم شهری (با تأکید بر بخش ساختمان و یا یکی از شاخص‌های مربوطه به ویژه تراکم) و انرژی ۲- فرم شهری (با تأکید بر کاربری زمین) و انرژی ۳- فرم شهری (با تأکید بر بخش حمل و نقل) و انرژی ۴- فرم شهری (ترکیبی از بخش ساختمان و حمل و نقل) و انرژی ۵- فرم شهری و رابطه آن با تغییر اقلیم، جزایر حرارتی، آسایش اقلیمی و پایداری ۶- فرم شهری و بارهای حرارتی ۷- فرم شهری و مدیریت انرژی، یا برنامه ریزی و سیاست‌های انرژی. در نهایت علیرغم متنوع بودن رویکردها، روش‌ها، مقیاس‌ها و متغیرهای استفاده شده، چالش‌ها و فرصت‌های مشترک و قابل استنتاج ارائه شده است. نتایج این مقاله حاکی از آن است که موضوع رابطه فرم شهری و انرژی امکان آن را دارد که فراتر از رویکردها، مقیاس‌ها و روش‌های تک رشته‌ای به دیدگاهی یکپارچه و پویا دست یابد.

کلیدواژه‌ها: فرم شهری، انرژی، متغیرها، روش‌ها، مقیاس‌ها

بیان مسأله

شهرها حدود ۸۰-۶۰ درصد کل انرژی مصرفی در جهان را به خود اختصاص داده‌اند (Pardo ;Cajot, et al.,2015:3366). Tereci et al. (2013; Pasimeni et al., 2014; Martinez,2015:1)، ۷۵-۶۰ درصد دی‌اکسید کربن (Tereci et al., 2013; Liu et al., 2015; al.,2013) و ۸۰-۶۰ درصد گازهای گلخانه‌ای (Pardo Martinez, 2015:1; Pasimeni et al., 2014) را در دنیا منتشر می‌کنند. بنابر این نقش مهمی در تلاش‌ها برای کاهش اثرات تغییر اقلیم جهانی دارند (Ishii et al., 2010:4888; Wilson, 2013). چرا که کاهش مصرف انرژی‌های تجدید ناپذیر، افزایش کارایی انرژی و همچنین کاهش انتشارات کربن در شهرها به سیاست‌ها و اقدامات انجام شده در بخش ساختمان (تقریباً با ۴۰٪ از کل مصرف انرژی در شهرها) و بخش حمل‌ونقل (تقریباً با ۳۰٪ از کل مصرف انرژی در شهرها) (Kim,2012:5) بستگی دارد و در نتیجه برنامه‌ریزان و طراحان شهری در ایجاد شهرهایی با مصرف انرژی کمتر نقش مهم و تأثیرگذاری دارند چنانکه به اعتقاد استیمرز^۱ (۲۰۰۳) دو بخش مذکور مستقیماً تحت تأثیر برنامه‌ریزی و طراحی شهری می‌باشد.

فرم شهری از جمله عوامل تأثیرگذار بر مصرف انرژی در شهرهاست که تأثیر آن بر مصرف انرژی در بخش ساختمان و حمل‌ونقل به طور گسترده‌ای در مطالعات انجام شده در این حوزه پذیرفته شده است. به طوریکه درک جامع از رابطه فرم شهری و مصرف انرژی نقشی کلیدی در ایجاد سیاست‌های کاهش اثرات تغییر اقلیم در مقیاس‌های مختلف به ویژه مقیاس شهر و در نتیجه در دستیابی به پایداری شهری (Lo, 2016:213) ایفا می‌کند. بنابراین شنا سایی و سنجش چگونگی این رابطه از اهمیت بالایی برخوردار است.

هدف مقاله پیش رو فراتحلیل ادبیات شناسایی رابطه بین فرم شهری و انرژی از طریق مقایسه تطبیقی رویکردها، روش‌ها، مقیاس‌ها و متغیرهای موجود در پژوهش‌های صورت گرفته و پاسخگویی به سه پرسش اصلی می‌باشد؛ اول، کدام رویکردها برای شناسایی این رابطه وجود دارد؟ دستیابی به پاسخ این پرسش الزاماً منوط به تبیین مفهوم‌سازی فرم شهری و مصرف انرژی شهری و شناسایی متغیرهای مربوطه است، چرا که مقیاس و دامنه انتخاب متغیرها و روش‌ها را مشخص می‌سازد. دوم، پژوهشگران در این مطالعات با کدام چالش‌ها روبرو هستند؟ و در نهایت، چه فرصت‌هایی برای ارتقاء تجارب حاضر وجود دارد؟ این پرسش برآمده از آینده‌نگری بوده و در پی شناسایی روندهای جدید و ارتباط دادن آن‌ها با تجارب فعلی است. شناسایی این موانع و فرصت‌ها، امکان برجسته ساختن زمینه‌هایی برای همکاری کارآمد پژوهشگران را فراهم می‌سازد.

در پژوهش پیش‌رو، تلاش بر این است که خلأ موجود در زمینه نبود انسجام و امکان مقایسه مطالعات انجام شده در حوزه ادبیات گسترده مربوط به شناسایی و سنجش رابطه فرم شهری و انرژی برطرف گردد. در این راستا کلید واژگان "فرم شهری و انرژی" و "رابطه میان فرم شهری و مصرف انرژی" در پایگاه داده‌های علمی (Elsevier /Science Direct)، در قسمت موضوع یا عنوان مورد جستجو قرار گرفت که به یافتن ۱۳۶۱ مقاله انجامید. به منظور شناسایی یک زیرمجموعه قابل مدیریت از این مقالات، از بین نتایج به دست آمده مرتبط‌ترین مقالات که هر دو واژه "فرم شهری" و یا "انرژی" و مشتقات آن‌ها را در بردارند، عمدتاً بر بخش ساختمان متمرکزند و همچنین مربوط به کشورهای حوزه خاورمیانه و به ویژه ایران هستند (یعنی ۱۴۳ مقاله) انتخاب شدند. از این تعداد، ۲۴ مقاله علیرغم اینکه عناوین آنها دربرگیرنده واژگان مورد نظر این تحقیق هستند به دلیل عدم همخوانی از نظر محتوا با دیگر مقالات مدنظر این پژوهش و تعلق داشتن به حوزه‌های علوم دیگر مانند کیفیت زندگی، سلامت، بهداشت و غیره از لیست منابع این مقاله حذف شدند. این فرآیند سبب شد که در نهایت ۱۱۹ مقاله در زمینه رابطه میان فرم شهری و انرژی به عنوان نمونه‌های موردی این مطالعه با روش فراتحلیل واکاوی شوند. نتایج فراتحلیل صورت گرفته از مجموع مقالات منتخب در ادامه ارائه می‌شود.

^۱ . Steemers (2003)

مبانی نظری

فرم شهری

فرم‌های شهری که تنها از طریق بررسی تحولات و جابه‌جایی‌هایی که در طی تاریخ برای اجزاء آن‌ها اتفاق می‌افتد قابل بررسی هستند، به کمک سه جزء فضاهای ساخته شده، فضاهای باز و فعالیت‌های مستقر در آن‌ها تعریف می‌شوند. مطالعه فرم‌های شهری دارای "سطوح وضوح"^۱ مختلفی نظیر ساختمان، قطعه، بلوک خیابان، شهر و منطقه است (محملی ابیانه، ۱۳۹۰: ۱۶۴). به طور کلی فرم شهری که به اعتقاد جمالی (۱۳۹۴) تنها با توجه به شکل‌گیری آن در طول زمان قابل فهم است (جمالی، ۱۳۹۴: ۸۶)، به طرح فیزیکی و طراحی یک شهر اشاره دارد و شامل تراکم، طرح خیابان، حمل‌ونقل، اشتغال و دیگر مناطق فعالیت شهری و ویژگی‌های طراحی شهری است. فرم شهری موجود محصولی از عوامل متعدد مانند عوامل اقتصادی منطقه‌ای، مسیر توسعه اقتصادی، ترکیبی از عوامل سیاستی و قوانین (Safirova et al., 2007: 2) و بازتاب‌دهنده ساختار اجتماعی و اقتصادی مسلط بر جامعه شهری است (یوسفی فر، ۱۳۸۴: ۲۲۰). از دید دانشمندان مختلف از جمله چن^۲ و همکارانش (۲۰۱۱) فرم شهری که اشاره به چیدمان فضایی کاربری‌های شهری در یک منطقه شهری دارد، تأثیرات عمیقی بر مصرف انرژی شهری دارد.

فرم شهری و انرژی

فرم شهر دارای دو نوع تأثیر مستقیم (Ewing and Rong, 2008) و غیر مستقیم (Liu & Shen, 2011) بر مصرف انرژی (و دستیابی به توسعه پایدار) می‌باشد (Li et al., 2016: 181). بنابراین درک رابطه بین فرم شهر و مصرف انرژی و چگونگی آن می‌تواند دانشی از فرآیند مصرف انرژی در نواحی شهری و در نتیجه امکان ارائه استراتژی‌های مناسب‌تر در این زمینه را فراهم سازد.

مروری بر منابع مطالعه با تأکید بر مبحث فرم شهری

در چند دهه اخیر محققین بسیاری تلاش کرده‌اند رابطه بین فرم شهری و انرژی را از جوانب مختلف تئوری و عملی شناسایی کرده و به چگونگی آن بپردازند هر چند که از نظر راندولف فرم شهری همچنان ابزاری بی‌نظیر اما بدون شواهد تجربی مناسب در زمینه انرژی است (Li et al., 2016: 182). به نقل از Randolph، به عنوان مثال Alshawaf و Asfour (۲۰۱۵)، Robinson و همکارانش (۲۰۱۷)، Robinson و همکارانش (۲۰۰۷)، Arboit و همکارانش (۲۰۰۸) به همراه بسیاری دیگر از محققین از طریق گونه‌شناسی بنا (Quan et al., 2016: 127)، بررسی فرم شبکه شهری و بخش حمل و نقل (Sosa et al., 2001; Cooper et al., 2001; Modarres, 2013; al., 2017)، تراکم (Asfour & Alshawaf, 2015; Hsieh et al., 2017)، فاکتورهای اجتماعی-اقتصادی (Ye et al., 2017)، پتانسیل تولید انرژی خورشیدی (Arboit et al., 2010; Arboit et al., 2008)، کاربری زمین (Hsieh et al., 2017; Pardo Martínez, 2015) و دیگر عوامل به بررسی نحوه اثرگذاری فرم شهری بر عملکرد ساختمان^۳ (Asfour & Alshawaf, 2015; Robinson et al., 2017)، خیابان یا کانیون‌های شهری^۴ (Strømman-Andersen & Sattrup, 2011; Futcher & Mills, 2013; Alobaydi et al., 2016; Fonseca & Schlueter, 2015)، واحدهای همسایگی^۵ (Bhiwapurkar, 2013; Bres et al., 2015; Arboit et al., 2010; Hsieh et al., 2017; Liu & Sweeney, 2012) و شهر^۶ (Rodríguez-Álvarez, 2016; Pardo Martínez, 2015) به لحاظ تولید و یا مصرف انرژی پرداخته‌اند. گروه دیگری شامل Cajot و همکارانش (۲۰۱۵) و Yang و Yan (۲۰۱۶) شروع به آزمودن این ایده کردند که فرم شهری به عنوان یک سیستم پیچیده شامل اجزاء و ویژگی‌های متعددی می‌شود. با این حال، اغلب مطالعات صورت گرفته توسط

1. Resolution

2. Chen

3. Building

4. Urban Canyon

5. Urban Block

6. Neighborhood

7. Urban Districts

8. City or Town

این افراد تنها یک یا چند عامل مشخص را مورد بررسی قرار داده‌اند و با مروری بر آنها می‌توان دریافت که فرم شهری یک مفهوم چند بعدی است و رابطه علیت پیچیده موجود در آن با استفاده از روش‌های میان‌رشته‌ای قابل بررسی است، درحالی‌که تنها تعداد معدودی از مطالعات صورت گرفته به این مسئله پرداخته‌اند.

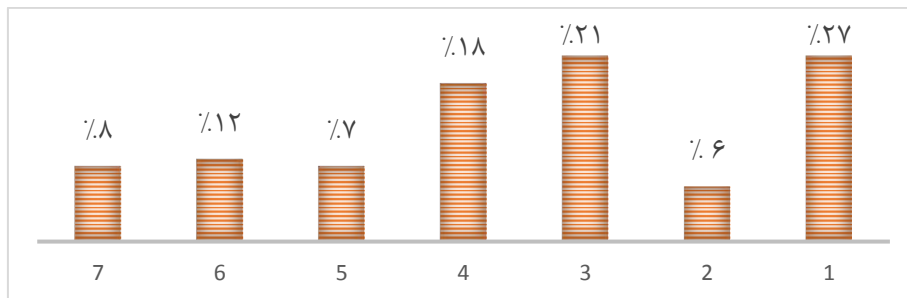
به طور کلی مطالعات مرور شده در این مقاله را می‌توان در قالب ۷ دسته کلی به شرح ذیل طبقه‌بندی کرد:

جدول ۱. دسته بندی کلی مقالات مرور شده

موضوع	منابع	تعداد	درصد
۱ فرم شهری (با تأکید بر بخش ساختمان و یا یکی از شاخص‌های مربوطه به ویژه تراکم) و انرژی	Asfour & Alshawaf, 2015; Clark, 2013; Dawodu & Cheshmehzangi, 2017; Hsieh et al., 2017; Larivière & Lafrance, 1999; Rylatt et al., 2003; Steemers, 2003; Yongling, 2011; Zamani et al., 2018	۲۷	۲۳٪
۲ فرم شهری (با تأکید بر کاربری زمین) و انرژی	Inturri et al., 2017; Liu & Shen, 2011; Pardo Martínez, 2015; Hsieh et al., 2017; Larson et al., 2012; Owens, 1992; ; Stevens & Senbel, 2017	۸	۷٪
۳ فرم شهری (با تأکید بر بخش حمل‌ونقل) و انرژی	Frost et al., 1997; Keirstead & Shah, 2011; Liu et al., 2015; Marique et al., 2013; Modarres, 2013; 2017	۲۷	۲۳٪
۴ فرم شهری (ترکیبی از بخش ساختمان و حمل‌ونقل) و انرژی	Gu et al., 2013; Mörtberg et al., 2017; Muñoz et al., 2013; Stephan et al., 2013; Yezer et al., 2012	۳۳	۱۹٪
۵ اقلیم، جزایر حرارتی، آسایش اقلیمی و پایداری	Alobaydi et al., 2016; Banister et al., 1997; Bhiwapurkar, 2013; Emekci & Kayasü, 2017; Lo, 2016; Robinson et al., 2007; Stevens & Senbel, 2017; Yin et al., 2018	۱۱	۹٪
۶ فرم شهری و بارهای حرارتی	Javanroodi et al., 2018; Hemsath, 2016; Abdallah, 2015;	۱۲	۱۰٪
۷ برنامه ریزی انرژی یا سیاست‌های انرژی	Cajot et al., 2015; Clair, 2009; Sampaio et al., 2013; Sadownik & Jaccard, 2001	۱۱	۹٪

اغلب مطالعات شهری در حوزه انرژی، به یک یا چند جنبه از جوانب متعدد مربوط به انرژی در شهرها پرداخته‌اند. به عنوان مثال برخی از این مطالعات صرفاً به مصرف انرژی در بخش حمل‌ونقل (Anderson et al., 1996; Da Silva et al., 2007; Li et al., 2016; Gilbert & Dajani, 1974; et al., 2016) اشاره دارند، برخی صرفاً به مصرف یا تولید انرژی در بخش ساختمان (Javanroodi et al., 2019; Li et al., 2018a; Cerezo et al., 2017; Sosa et al., 2018) می‌پردازند و برخی دیگر هم هر دو بخش ساختمان و حمل‌ونقل را به صورت همزمان (Byrd et al., 2013; Makido et al., 2012; Silva et al., 2018) و یا حتی به طور کامل‌تر مصرف انرژی مستقیم و غیر مستقیم در بخش ساختمان، حمل‌ونقل و مواد غذایی را مورد بررسی قرار داده‌اند (Wiedenhofer et al., 2013).

زوایای مختلف ارتباط بین فرم شهر و انرژی در شهر توسط محققین حوزه‌های مختلف مورد تحلیل قرار گرفته است هرچند غالب آنها بر روی بخش حمل‌ونقل تمرکز دارند (Li et al., 2016: 181) و تاثیر فرم شهری بر تولید یا مصرف انرژی در بخش ساختمان به ویژه ساختمان‌های مسکونی جستاری جدید در تحقیقات است (Kim, 2012: 11). تعداد و درصد کلیه مقالات مرور شده در این مطالعه را می‌توان در جدول و شکل شماره ۱ به تفصیل ملاحظه نمود.

شکل ۱. درصد مقالات چاپ شده در زمینه رابطه فرم شهر و انرژی بر اساس دسته بندی کلی هفت گانه

متغیرهای فرم شهری در واکاوی رابطه فرم شهر و انرژی

با بازخوانی مطالعات انجام شده می‌توان دریافت که محققین مختلف در شناسایی و سنجش رابطه فرم شهری و انرژی با توجه به مقیاس مطالعه، اهداف پژوهش و همچنین اطلاعات در دسترس و برخی ملاحظات دیگر هر یک به برسی یک یا چند مورد از متغیرهای فرم فیزیکی شهر پرداخته‌اند. مهمترین متغیرهای به کار گرفته شده در این مطالعات عبارتند از:

جدول ۲. مهمترین متغیرهای فرم فیزیکی شهر در سطوح فضایی مختلف

منابع	تأثیر بر عرضه یا تقاضای انرژی *	مهمترین متغیرهای فرم فیزیکی شهر	سطح فضایی
Asfour & Alshawaf, 2015; Brandoni & Polonara, 2012; Ewing & Rong, 2008; Futcher & Mills, 2013; Hargreaves et al., 2017; Robinson et al., 2017; Rodriguez-Alvarez, 2016; Rylatt et al., 2003; Steadman et al., 2014; Silva et al., 2017b; Steemers, 2003; Zhou et al., 2016a	- ساختمان‌های ردیفی نسبت به ساختمان‌های ویلایی، آپارتمانی و بلندمرتبه به ترتیب ۱۲٪، ۱۹/۵٪ و ۲۸٪ به طور متوسط انرژی کمتری مصرف می‌کنند زیرا فشردگی به صورت افقی نسبت به فشردگی عمودی تأثیر بیشتری در افزایش کارایی انرژی دارد. - ساختمان‌های شمالی-جنوبی نسبت به ساختمان‌های شرقی-غربی انرژی بیشتری مصرف می‌کنند. - هر یک متر افزایش عمق پلان (از ۱۴ متر به بالا) منجر به افزایش ۴۸۳۳ کیلو وات ساعت مصرف انرژی برق در سال می‌شود. - ۱۰ درصد افزایش در زاویه انسداده باعث می‌شود مصرف انرژی نیز ۱۰٪ افزایش یابد. - با افزایش نسبت پوشش ساختمان از ۰/۱۲ تا ۰/۴۸، کل مصرف انرژی در یک سال تا ۳۶٪ کاهش می‌یابد.	تراکم، ارتفاع، FAR، نوع (الگوی) ساختمان، تعداد طبقات، تعداد واحد در هر طبقه، جهت ساختمان، عمق ساختمان و پلان، اندازه مساحت آن، مساحت همکف، مساحت پلان، قدمت ساختمان، کاربری، موقعیت، نسبت پوشش، زاویه انسداده	توده
		مصالح (سقف)، نوع و میزان عایق بندی، نوع قاب پنجره، نسبت صیقلی بودن نما، دیوارهای خارجی	مصالح
		مساحت بازشوها، مساحت سطوح خارجی و سقف	بازشوها و سطوح
Alobaydi et al., 2016; Ko, 2012; Yang et al., 2016; Li et al., 2018a; Marique & Reiter, 2014; Grosso, 1998; Sosa et al., 2018; Dawodu & Cheshmehzangi, 2017; Futcher & Mills, 2013; Guhathakurta & Williams, 2015; Li et al., 2016; Quan et al., 2016; Fonseca & Schlueter, 2015; Robinson et al., 2007; Drouilles et al., 2017; Stephan et al., 2013; Hemsath, 2016; Rode et al., 2014	- با طراحی مناسب چیدمان ساختمان‌ها، درختان و مصالح ساختمانی در واحدهای همسایگی از نظر انعکاس نور و ضرایب تبادل حرارتی، برای دستیابی به دمای آسایش در داخل ساختمان حداقل تا ۲۱٪ انرژی کمتری در طول تابستان مصرف می‌شود. - جهت گیری خیابان‌ها در واحدهای همسایگی باید بر اساس عرض جغرافیایی نواحی شهری باشد. - در اقلیم‌های خشک، ایجاد سایه در خیابان‌های شرقی-غربی بسیار دشوار است. در مقابل خیابان‌های شمالی جنوبی به راحتی سایه مورد نیاز را جهت ایجاد خرداقلیم مطلوب تر فراهم می‌کنند.	تراکم، ارتفاع ساختمان‌ها، تعداد طبقات، نوع (الگوی) ساختمان یا واحدهای مسکونی، جهت ساختمان، اندازه ساختمان، قدمت ساختمان، مساحت، شکل و چیدمان ساختمان‌ها، کاربری، تعداد طبقات ساختمان، ابعاد و شکل قطعه، نوع واحد همسایگی، جهت واحد همسایگی، موقعیت (siting)	توده
		ویژگی کالبدی سطح (مصالح، رنگ و جنس یا بافت)، مصالح نما، ضریب تبادل حرارتی پنجره (u-values)، نسبت سطح پنجره به سطح دیوار، نسبت صیقلی بودن	سطوح
		جهت خیابان‌ها، چیدمان یا طرح خیابان (ابعاد و شکل خیابان)، عرض خیابان، نوع شبکه	معابر

1. Floor Area Ratio
 2. Site
 3. Coverage Ratio
 4. Obstruction angle: Average Obstruction angle in the two main axes
 5. Glazing ratio

	ارتباطی، نسبت ارتفاع ساختمان ها به عرض خیابان		
	فضای باز	اندازه، جهت و شکل فضاهای باز شهری، نسبت ارتفاع ساختمان به فاصله بین آنها، ضریب دید به آسمان ^۱ ، میزان فضای سبز	
Bhiwapurkar,2013; Ko,2012; Li et al., 2016; Wilson, 2013; Sosa et al., 2017; Eicker et al., 2015; Silva et al., 2018; Tsigoti & Bikas, 2017; Yang & Yan, 2016; Zhou et al., 2016a; Ishii et al., 2010; Hemsath, 2016; Osório et al., 2017; Keirstead & Shah, 2011; Ratti et al., 2005; Vartholomaios, 2017; Arboit et al., 2010; Rode et al.,2014; Stephan et al., 2013; Rodriguez-Alvarez, 2016	توده	تراکم، FAR، ارتفاع، کاربری زمین، جهت ساختمان، جهت نمای ساختمان، نوع ساختمان، اندازه ساختمان، تعداد اتاق در ساختمان، کل مساحت همکف، عمر ساختمان، نسبت سطح به حجم ساختمان، کاربری (ساختمان)، نسبت منطقه غیرفعال ^۲ ، covered surface	بلوک شهری / بخش / زون
	بلوک	چیدمان و طراحی بلوک/اندازه، شکل و هندسه بلوک، فشردگی بلوک، جهت بلوک، طول بلوک، نسبت سطح به حجم بلوک، کاربری (بلوک)	
	معابر	نسبت ارتفاع به عرض خیابان، جهت و عرض خیابان، اندازه شبکه معابر، دسترسی	
	فضای باز	ضریب دید به آسمان، پوشش گیاهی،	
Alobaydi et al.,2016; Banister et al.,1997; Da Silva et al., 2007; Wiedenhofer et al., 2013; Yin et al., 2013; Larson et al., 2012; Larson & Yezer, 2015; Mörberg et al., 2017; Liu et al., 2015; Byrd et al., 2013; Muñoz et al., 2013; Lo, 2016	توده	تراکم، FAR، تراکم جمعیتی، پوشش خارجی ساختمان ^۳ ، مساحت پوشش، جهت، شکل، اندازه شهر، اندازه قطعات، مساحت ساختمان، فشردگی، کاربری، نوع (الگوی) ساختمان، مصالح، شکل و طرح ^۴ ساختمان ها، شیب بام	شهر / منطقه
	معابر	شبکه معابر، دسترسی، طراحی خیابان، هندسه خیابان	
	فضای باز	شاخص فضای باز، ضریب دید به آسمان، انسداد دید به آسمان ^۵ ، زاویه افق شهری ^۶	

*جهت دستیابی به اطلاعات تفصیلی در مورد هر یک از متغیرهای فرم فیزیکی شهر و چگونگی تاثیر آنها بر تولید یا مصرف انرژی به متن رساله نویسنده مسئول رجوع شود.

محققان مختلف متغیرهای متنوعی را با توجه به هدف پژوهش، حوزه حرفه‌ای و رشته تحصیلی، امکانات موجود مانند نرم‌افزارها، مدل‌ها و تکنیک‌های مختلف (که در بخش‌های بعد اشاره خواهد شد) و همچنین داده‌ها و اطلاعات در دسترس در سطوح فضایی سلسله‌مراتبی به کار گرفته‌اند. به طور کلی این متغیرها در مقیاس تک بنا در قالب سه دسته: ۱- توده ساختمانی ۲- مصالح و ۳- باز شوها و سطوح ساختمان قابل تفکیک هستند و در مقیاس‌های دیگر این متغیرها در قالب سه دسته: ۱- توده ساختمانی ۲- فضاهای باز و ۳- معابر شناسایی می‌گردند.

با توجه به اینکه از یک سو هر یک از مقالات مرور شده مجموعه‌ای متفاوت از متغیرهای استخراج شده در جدول فوق را در شبیه‌سازی‌ها، مدل‌سازی‌ها و تحلیل‌های مرتبط به کار گرفته‌اند و از سوی دیگر برخی از آنها حوزه‌های مدیریت و برنامه‌ریزی انرژی و یا انواع مدل سازی‌ها، عملکرد انرژی و غیره را مدنظر دارند بنابراین اظهار نظر قطعی یا مقایسه‌ای در مورد چگونگی تأثیر آنها در تولید یا مصرف انرژی ممکن نیست و در جدول فوق حتی الامکان اثرات برخی از متغیرهای احصاء شده بر تولید یا مصرف انرژی ارائه شده است.

به طور کلی بخش عمده‌ای از تحقیقات، از این ایده که فرم شهری بر مصرف انرژی تأثیر می‌گذارد و فرم‌های پراکنده‌تر منجر به افزایش مصرف انرژی می‌شوند، حمایت می‌کنند. اما تحلیل‌های انجام شده در رابطه با متغیر تراکم هیچگونه اظهار نظر قطعی و قابل تعمیمی ارائه نمی‌کنند. بدین ترتیب که برخی محققان تأثیر افزایش تراکم بر کاهش مصرف انرژی را تأیید و برخی دیگر رد کرده‌اند و در نتیجه تاکنون استنتاج قطعی و جامعی از تأثیر این متغیر کلیدی بر تولید یا مصرف انرژی ارائه نشده است.

1. Sky View Factor

2. Passive Zone Ratio

3. Urban Canyon

4. Building Envelope

5. Layout

6. Obstruction Sky View (OSV)

7. Urban Horizon Angle (UHA)

مروری بر منابع منتخب با تأکید بر حوزه انرژی

در دهه اخیر، مطالعات شهری به طور روزافزون به موضوع انرژی در سطوح مختلف تمرکز دارند تا در آینده بستری مناسب جهت ایجاد شهرهای پایدار از لحاظ انرژی فراهم آورند. در رابطه با این حوزه مطالعات برر سی شده در این مقاله را می توان در ۳ دسته کلی طبقه بندی کرد: ۱- مدیریت، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی انرژی ۲- عملکرد، کارایی، تقاضا و عرضه انرژی ۳- روش‌ها، مدل‌ها و ابزارهای شبیه سازی و برآورد انرژی (جدول شماره ۳).

جدول ۳. دسته بندی مقالات مرور شده در حوزه انرژی

ردیف	موضوع کلی	منبع (سال)	تعداد	درصد
۱	مدیریت، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی انرژی	Brandoni & Polonara, 2012; Cajot et al., 2015; Cajot et al., 2017; Clair, 2009; Fitcher & Mills, 2013; Sadownik & Jaccard, 2001; Jaccard et al., 1997; Pardo Martinez, 2015; Sadownik & Prasad et al., 2014; Sampaio et al., 2013; Torabi Moghadam et al., 2017	۱۳	۱۱٪
۲	عملکرد انرژی (۹ مورد)، تقاضا و عرضه انرژی (۶۴ مورد)، کارایی انرژی (۸ مورد)	Ahmadi Venhari et al., 2019; Li, 2011; Owens, 1992; Resch et al., 2016; Silva et al., 2017a; Soares et al., 2017; Wang & Li, 2017; Javanroodi et al., 2019; Khalil, 2009; Dar-Mousa & Makhamreh, 2019; Yükses & Esin, 2013; Zamani et al., 2018	۹۴	۷۹٪
۳	روش‌ها، مدل‌ها و ابزارهای شبیه سازی و برآورد انرژی	Anderson et al., 2015; Huang et al., 2015; Keirstead et al., 2012; Koutra et al., 2018; Larivière & Lafrance, 1999; Liu & Sweeney, 2012; Pasimeni et al., 2014; Robinson et al., 2007; Shi et al., 2017; Yang & Yan, 2016; Zucchetto, 1983; Cerezo et al., 2017	۱۲	۱۰٪

بر اساس جدول فوق، اغلب مقالات مورد تحلیل در زمینه رابطه فرم شهری و انرژی (تقریباً ۷۹٪)، موضوع عرضه و تقاضای انرژی و یا عملکرد و کارایی انرژی را مد نظر قرار داده و دو حوزه دیگر شامل: ۱- مدیریت، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی انرژی و ۲- روش‌ها، مدل‌ها و ابزارهای شبیه سازی و برآورد انرژی هر یک تقریباً ۱۰٪ از مطالعات را به خود اختصاص داده‌اند. این ارقام به خوبی خلأ موجود در ادبیات مربوط به دو حوزه اخیر را نشان می‌دهند.

بخش‌های مصرف‌کننده انرژی در شهرها

محققین در مطالعات مربوط به شناسایی و سنجش رابطه فرم شهری و انرژی، دسته‌بندی‌های متفاوتی از انواع بخش‌های مصرف‌کننده انرژی در شهرها ارائه می‌کنند (جدول شماره ۴) که به نظر می‌رسد برخی از این دسته‌بندی‌ها (مانند دسته‌بندی ارائه شده توسط اندرسون و همکارانش در سال ۲۰۱۵) صحیح نمی‌باشد:

جدول ۴. بخش‌های مصرف‌کننده انرژی در شهرها

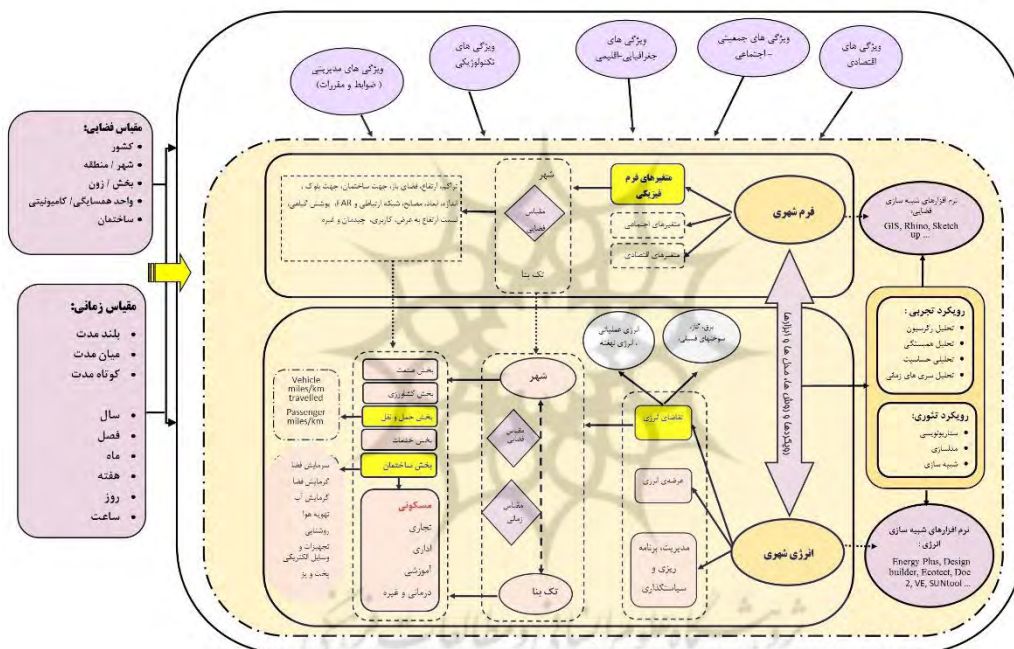
منبع	انواع مصرف انرژی در شهر	سال	محقق / نویسنده
Anderson et al., 2015:153	انرژی نهفته ^۱ ، عملکردی ^۲ ، حمل‌ونقل ^۳ ، و مصرف ^۴	۲۰۱۵	اندرسون و همکاران
Makido et al., 2012:60; Dar-Mousa & Makhamreh, (2019)	۱- صنعت ۲- خدمات / تجاری ۳- مسکونی ۴- حمل و نقل	۲۰۱۲	ماکیدو و همکاران؛ درموسی و مخمره
Brandoni & Polonara, 2012:326	صنعت، حمل‌ونقل، سکونت، خدمات عمومی / تجاری و کشاورزی	۲۰۱۲	برندونی و پولونارا
Pardo Martinez, 2015:3	۱- بخش مسکونی ۲- بخش صنعت ۳- بخش حمل‌ونقل ۴- بخش خدمات ۵- سایر (مانند ساختمان‌های دولتی، روشنایی معابر و غیره)	۲۰۱۵	پاردو مارتینز
Steeimers, 2003:4	۱- صنعت ۲- ساختمان‌های تجاری ۳- ساختمان‌های مسکونی ۴- اتومبیل‌ها ۵- وسایل حمل‌ونقل ریلی و هوایی و اتوبوس‌ها ۶- وسایل حمل‌ونقل کالاها	۲۰۰۳	استیمرز

1. Embodied Energy
2. Operational Energy
3. Transportation
4. Consumption

بر اساس مطالعات تحلیل شده در این تحقیق، مصرف انرژی شهرها عمدتاً مربوط به ۴ بخش اصلی شامل: ۱- بخش ساختمان (اعم از ساختمان‌های مسکونی، تجاری، اداری، آموزشی و غیره)؛ ۲- بخش حمل‌ونقل (اعم از مسافر و یا کالا به صورت هوایی، زمینی و آبی)؛ ۳- بخش صنعت و ۴- بخش کشاورزی می‌باشد که از دید پژوهشگران دو بخش ساختمان و حمل‌ونقل در غالب شهرهای مورد مطالعه بیشترین مصرف انرژی در شهرها را به خود اختصاص می‌دهند.

همچنین، مهمترین انواع مصارف انرژی در ساختمان‌های یک شهر نیز عبارتند از انرژی مورد نیاز جهت: گرمایش (Hemsath, Tsirigoti & Bikas, 2017; Wiedenhofer et al., 2016; Silva et al., 2018; Vartholomaios, 2017 Hsieh et al., 2017;) و روشنایی فضا (Fonseca & Schlueter, 2015; Ratti et al., 2005)، گرمایش آب (Stephan et al., 2013 Stephan et al., 2013)، و سایل الکتریکی (Stephan et al., 2013; Hsieh et al., 2017)، تهویه هوا (Stephan et al., 2013) و پخت‌وپز (Stephan et al., 2013; Ye et al., 2017).

نتایج حاصل از فراتحلیل مطالعات انجام شده در زمینه رابطه فرم شهری و انرژی در شکل شماره ۲ به طور خلاصه به تصویر کشیده شده است:

شکل ۲. مدل مفهومی حاصل از فراتحلیل منابع

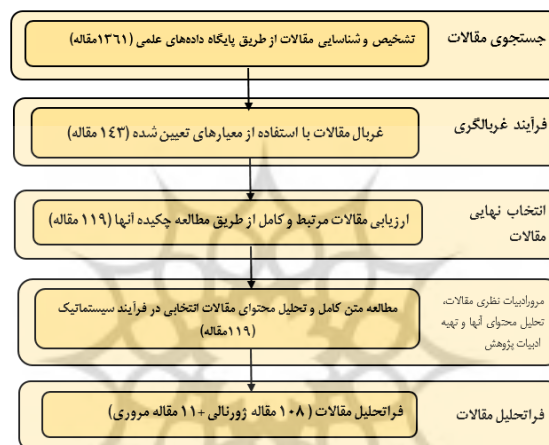
بر اساس منابع منتخب در این مقاله، به نظر می‌رسد فرم شهری و انرژی در یک رابطه دوسویه تحت تأثیر ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی، تکنولوژیکی و سیاسی-مدیریتی شهرها هستند و شناسایی، اندازه‌گیری و تحلیل این رابطه در مقیاس‌های فضایی و زمانی مختلف از طریق مجموعه‌ای از متغیرها مانند تراکم، نسبت ارتفاع به عرض خیابان‌ها (H/W)، ارتفاع ساختمان‌ها و ... صورت می‌پذیرد.

بنابراین هر محقق با توجه به: الف) حوزه مورد نظر خود در زمینه انرژی (جدول شماره ۳)؛ ب- مقیاس فضایی و زمانی مورد نظر؛ ج- بخش تولید یا مصرف کننده انرژی در شهر (شامل بخش‌های مسکونی، حمل‌ونقل، صنعتی و ...) و یا انواع مصرف انرژی در ساختمان (گرمایش، سرمایش، روشنایی و ...)؛ و د- متغیرهای متناسب با مقیاس فضایی مورد نظر، می‌تواند رویکرد، روش، ابزار و نرم‌افزار مرتبط را انتخاب نموده و نهایتاً به تحلیل رابطه فرم شهری و انرژی در محدوده مورد مطالعه بپردازد.

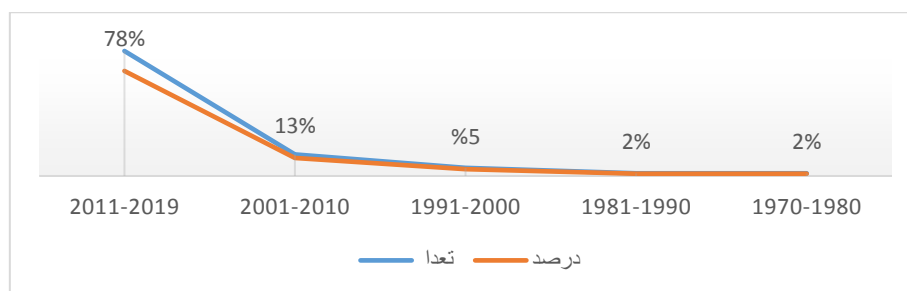
روش پژوهش

مقاله حاضر ادبیات اخیر در حوزه رابطه میان "فرم شهری و انرژی" را از طریق فراتحلیل مقالاتی که از مرتبط‌ترین شبکه ادبیات علمی (Elsevier /Science Direct) گردآوری شده، مرور می‌کند. در این راستا در پایگاه داده‌های علمی نامبرده، کلیدواژگان "فرم شهری و انرژی" و نیز "رابطه میان فرم شهری و مصرف انرژی" در قسمت موضوع یا عنوان مورد جستجو قرار گرفت که به یافتن ۱۳۶۱ مقاله انجامید. به منظور شناسایی یک زیرمجموعه قابل مدیریت از این مقالات، از بین نتایج به دست آمده مرتبط‌ترین مقالات که هر دو واژه "فرم شهری" و یا "انرژی" و مشتقات آن‌ها را در بردارند، عمدتاً بر بخش ساختمان متمرکزند و همچنین مربوط به کشورهای حوزه خاورمیانه و به ویژه ایران هستند (یعنی ۱۴۳ مقاله) انتخاب شدند. از این تعداد، ۲۴ مقاله علیرغم اینکه عناوین آنها دربرگیرنده واژگان مورد نظر این تحقیق هست به دلیل عدم همخوانی از نظر محتوا با دیگر مقالات مدنظر این پژوهش و تعلق داشتن به حوزه‌های علوم دیگر مانند کیفیت زندگی، سلامت، بهداشت و غیره از لیست منابع این مقاله حذف شدند. این فرآیند سبب شد که در نهایت ۱۱۹ مقاله در زمینه رابطه میان فرم شهری و انرژی به عنوان نمونه‌های موردی این مطالعه با روش فراتحلیل واکاوی شوند. شکل شماره ۳ این فرآیند سیستماتیک از انتخاب مقالات مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

شکل ۳. فرآیند مرور سیستماتیک مقالات منتخب

بنابراین در مجموع ۱۱۹ مقاله که بین سال‌های ۱۹۷۴ و ۲۰۱۹ م. منتشر شده‌اند، در خلال مطالعه تحلیلی حاضر بر اساس معیارهای تعیین شده در بخش بعد، با یکدیگر مقایسه می‌شوند (شکل شماره ۴). به طور کلی اهداف این مطالعه مروری عبارتند از: ۱- شناسایی موضوعات پژوهشی مختلف که تا به امروز در زمینه رابطه فرم شهری و مصرف انرژی صورت گرفته است؛ به طور مشخص تر (با تأکید بر کشورهای حوزه خاورمیانه و به ویژه ایران)، ۲- تحلیل مطالعات انجام شده در این رابطه در مقیاس‌های فضایی و زمانی مناسب؛ ۳- شناسایی رویکردها، روش‌ها و تکنیک‌های به کار گرفته شده در آنها و ۴- شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های موجود جهت شناسایی رابطه بین فرم شهری و انرژی.

شکل ۴. تعداد مقالات مرور شده پژوهش حاضر بر اساس سال انتشار

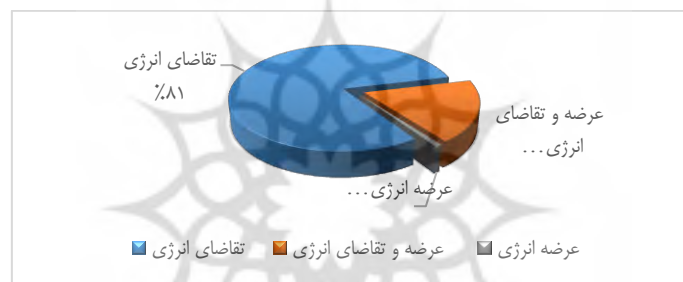
نمودار فوق، گویای این است که موضوع رابطه فرم شهری و انرژی در طول زمان به ویژه در دهه اخیر، توجه پژوهشگران زیادی را به خود جلب کرده است.

رویکردها و روش‌ها

رویکردهای متفاوتی در مقالات مرور شده در این تحقیق برای شناسایی ویا سنجش رابطه فرم شهر و انرژی به کار گرفته شده‌اند. این رویکردها را به طور کلی می‌توان در دو دسته به شرح ذیل بیان کرد:

رویکرد عرضه و تقاضای انرژی

مقالات مورد بررسی در مطالعه حاضر به طور کلی دو نوع رویکرد (عرضه و تقاضای انرژی) را در شناسایی رابطه بین فرم شهری و انرژی در بر می‌گیرند. تعداد بسیار اندکی از آنها (۱٪) صرفاً به "عرضه انرژی"^۱ آن هم با تأکید بر پتانسیل انرژی خورشیدی توجه داشته (Arboit et al., 2008; Grosso, 1998) و بخش عمده‌ای از آنها (۸۱٪) صرفاً به "تقاضای انرژی"^۲ توجه دارند (Bhiwapurkar, 2013; Felimban et al., 2019; Ozturk, 2005; Silva et al., 2017a; Yin et al., 2018; Yongling, 2011). در میان مقالات مرور شده تعداد اندکی (۱۸٪) هم هر دو حوزه عرضه و تقاضای انرژی را به طور همزمان مورد بررسی قرار داده‌اند (Robinson et al., 2007; Zhou et al., 2016a) (شکل شماره ۵) نکته جالب توجه در خصوص دسته اخیر اینکه این مقالات عمدتاً بر برنامه‌ریزی انرژی تمرکز دارند.

شکل ۵. درصد مقالات مرور شده بر اساس رویکرد عرضه و تقاضای انرژی

رویکرد تجربی و تئوری

منابع مرور شده در مقاله حاضر به طور کلی در قالب دودسته رویکرد: ۱- تجربی^۳ و ۲- تئوری قابل تفکیک هستند. این منابع عمدتاً از تحلیل‌های آماری مانند رگرسیون و ضریب همبستگی و یا از انواع مدل‌ها برای مدل‌سازی و نرم‌افزارهای مختلف مانند Energy plus, Design Builder, Doe2, Ecotect برای شبیه‌سازی و همچنین سناریو نویسی استفاده کرده‌اند. با توجه به بررسی‌های انجام شده از مقالات انتخابی تحلیل‌های آماری در دسته رویکرد تجربی و دیگر روش‌ها (شامل مدل‌سازی، سناریونویسی و شبیه‌سازی) در دسته رویکرد تئوری قرار می‌گیرند (جدول شماره ۶).

1. Energy supply

2. Energy demand, energy consumption, energy use

3. Empirical

جدول ۶. رویکردها در منابع منتخب بر اساس روش‌ها، مدل‌ها و تکنیک‌های مورد استفاده در آنها

منابع	مدل، تکنیک یا نرم افزار	روش	رویکرد
Ewing & Rong, 2008; Roshan et al., 2017; Steemers, 2003	انواع رگرسیون		
Guhathakurta & Williams, 2015; Roshan et al., 2017; Yang & Yan, 2016	انواع همبستگی		
Sampaio et al., 2013	سری‌های زمانی ^۲	تخمین ^۱ رابطه از طریق	تجربی
Sosa et al., 2017; Tsirigoti & Bikas, 2017	تحلیل حساسیت	تحلیل‌های آماری	
Yang et al., 2016; Larson & Yezer, 2015; Hemsath, 2016	SEM (Structural Equation Model)		
Tereci et al., 2013	سایر آزمون‌های آماری		
Larson & Yezer, 2015; Sharpe, 1978; Yezer et al., 2012	مدل شبکه عصبی		
Guhathakurta & Williams, 2015; Sadownik & Jaccard, 2001	مدل LT	مدل‌سازی ^۳ (تخمین با مدل)	
Cerezo et al., 2017	سایر		
Silva et al., 2018; Drouilles et al., 2017. Sharpe, 1978	سناریو سازی	تحلیل سناریو ^۴	تئوری
Alobaydi et al., 2016; Marique & Reiter, 2014	GIS /Rhino/ Sketch up	فضایی	
Rode et al., 2014; Yang & Yan, 2016; Zhou et al., 2016b	VE ^۶ , Daysimt, Energy plus و غیره	انرژی	شبیه‌سازی ^۵

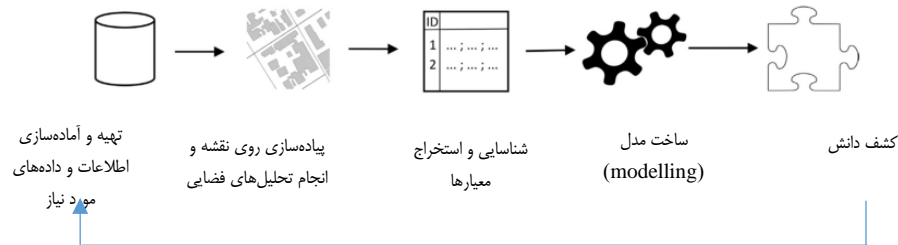
در رابطه با روش‌های آماری در رویکرد تجربی و انواع مدل‌هایی که مقالات مختلف از آن‌ها برای مدل‌سازی رابطه بین فرم شهر و مصرف یا عرضه انرژی در رویکرد تئوری استفاده کرده‌اند، باید به این نکته توجه داشت که هرچند برخی محققین در مطالعات خود به اشتباه یا به شکل غلط مصطلح از واژه مدل (model) یا مدل‌سازی (modelling) برای استفاده از انواع تکنیک‌های آماری از قبیل رگرسیون (Yin et al., 2018) یا تحلیل سری‌های زمانی (Sampaio et al., 2013) بهره جستند اما در حقیقت ماهیت آنچه به کار گرفته شده است در دسته تکنیک‌های آماری با رویکرد تجربی قرار می‌گیرد و با مفهوم اصلی واژه مدل که در این مقاله مد نظر است فاصله دارد.

هر یک از مقالات با توجه به داده‌های در دسترس، مقیاس و رویکردی که دارند از تکنیک‌ها و ابزارهای متفاوتی برای دستیابی به اهداف تعیین شده بهره برده‌اند. همانگونه که در جدول شماره ۶ مشاهده می‌شود تکنیک‌هایی که در رویکرد تجربی و به عبارتی عمدتاً در تحلیل‌های آماری استفاده شده‌اند عبارتند از: انواع رگرسیون (مانند چند متغیره و خطی)، ضرایب همبستگی (مانند پیرسون و کندال) و تحلیل سری‌های زمانی. در این میان تکنیک رگرسیون پرکاربردترین روشی است که ۵۶٪ درصد مقالات مرور شده در این پژوهش از آن بهره جستند.

مدل‌ها که عمدتاً در مقالات با رویکرد تئوری استفاده می‌شوند و از لحاظ نظری امکان انجام برآوردهای تفصیلی را فراهم می‌سازند، معمولاً بسیار پیچیده بوده و نیاز به حجم زیادی از داده‌های ورودی دارند که عموماً برای اغلب شهرها در دسترس نبوده و به این لحاظ، بکارگیری فرآیند مدل‌سازی در مقیاس‌های کلان و سایر حوزه‌های جغرافیایی با محدودیت مواجه می‌باشد (Osório et al., 2017:669).

1. Estimation
2. time series
3. Modelling
4. Scenario Analysis
5. Simulation
6. Virtual Environment
7. technique

تمام منابع مرور شده در پژوهش حاضر از یک چارچوب روش‌شناسی در فرآیند مدل‌سازی مورد نظرشان بهره برده‌اند: ۱- تهیه و آماده‌سازی اطلاعات و داده‌های مورد نیاز ۲- پیاده‌سازی روی نقشه و انجام تحلیل‌های فضایی ۳- شناسایی و استخراج معیارها ۴- ساخت مدل ۵- کشف دانش (شکل شماره ۶).

شکل ۶. چارچوب روش‌شناسی فرآیند مدل‌سازی

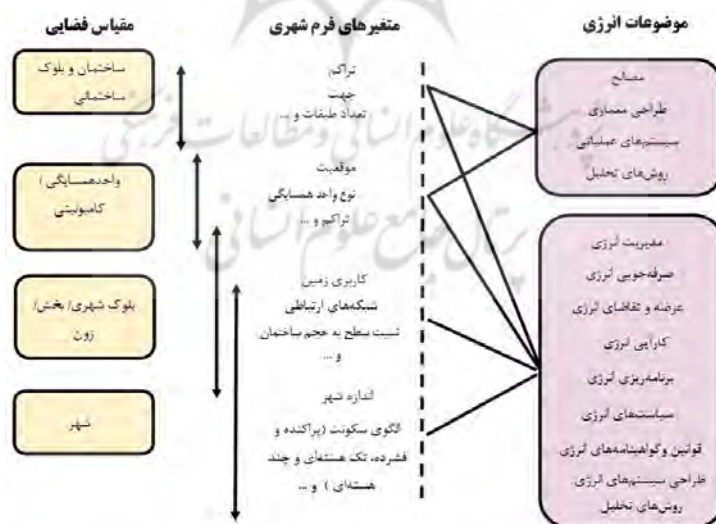
(Silva et al., 2017b:388)

مقیاس‌ها

منابع مرور شده در این مقاله از نظر مقیاس به طور کلی در دو دسته قابل بررسی هستند:

مقیاس فضایی^۱

تحلیل عملکرد انرژی فرم شهری متمایز از مطالعات سنتی در حوزه شبیه‌سازی انرژی ابنیه در وهله اول مستلزم تعریف حدود و مرز سیستم است، چرا که فرم شهری با چندین سطح فضایی در ارتباط است. بنابراین در مقالات مرور شده سطوح مختلف فضایی شامل ساختمان، خیابان، بلوک ساختمانی، بلوک شهری، واحد همسایگی / کامیونیتی، بخش / زون، شهر، کشور (Lo, 2016) و منطقه (Hargreaves et al., 2017) را می‌توان مشاهده کرد (شکل شماره ۷).
مطالعات انجام شده در مقیاس‌های فضایی مختلف با توجه به موضوعات مطرح حوزه انرژی (که به طور کلی در شکل شماره ۷ دسته بندی شده اند)، یک یا چند متغیر از متغیرهای فرم شهری را مورد بررسی قرار داده‌اند.

شکل ۷. چارچوب تحلیل رابطه فرم شهری و انرژی در مقیاس‌های فضایی مختلف

¹. Spatial scale

با توجه به اینکه از یک سو به اعتقاد بانیستر^۱ و همکارانش (۱۹۹۷) و پسیمنی^۲ و همکارانش (۲۰۱۴)، شهر و محدوده‌ای که تحت تسلط حکومت محلی (شهرداری) است، مقیاس مناسب برای انجام تحلیل‌ها در حوزه انرژی است (Banister et al., 1997:141; Pasimenei et al., 2014:168) و از سویی دیگر به اعتقاد کوان^۳ و همکارانش (۲۰۱۶) در اغلب مطالعات حوزه انرژی، واحدهای همسایگی به دلیل استقلال نسبی و خودمختاری در توسعه فرم شهری به عنوان مرز سیستم در فرم شهری انتخاب می‌شوند، می‌توان نتیجه گرفت که به طور کلی مهمترین و پرکاربردترین مقیاس‌های فضایی در انجام تحلیل‌های انرژی مرتبط با فرم شهری مقیاس شهر و واحدهم‌سایگی است و در مطالعات جاری به رابطه بین واحدهم‌سایگی یا شهر، به عنوان یک سیستم پیچیده، و عملکرد انرژی بنا کمتر توجه شده است.

مقیاس زمانی^۴

زمان در منابعی که به رابطه فرم شهری و انرژی اشاره دارند بر اساس مقیاس فضایی، اهداف پژوهش، مدل یا روش مورد استفاده و نیز داده‌های قابل دسترس، در طیف متنوعی از ساعت، روز، هفته، ماه، فصل و سال به صورت متفاوت در نظر گرفته شده است. به طور خاص، زمانی که این مقالات بر مقیاس‌های محلی (نظیر حوزه عمل یک شهرداری یا شهرستان یا منطقه) تمرکز کرده‌اند، چارچوب زمانی از ده تا بیست سال متغیر است. در مقابل، آن‌هایی که در مقیاس‌های فضایی بزرگ‌تر (نظیر مقیاس کشور و جهان) یا دینامیک‌هایی با مقیاس‌های فضایی مختلف تمرکز داشتند، تحلیل براساس چارچوب زمانی حداقل سی ساله صورت گرفته است.

زمان در رابطه با قوانین و مقررات، توافقنامه‌ها، پروتکل‌ها، برنامه‌ها، اقدامات و سیاست‌ها در منابعی که به حوزه مدیریت و سیاستگذاری انرژی معطوف هستند، به صورت کلی در قالب سه دسته: بلندمدت، کوتاهمدت و میان مدت قابل درک می‌باشد (Li et al., 2018b:824).

به طور مشخص، در ادبیاتی که مورد بررسی قرار گرفته است، به منظور شناخت و درک موضوعات مربوط به رابطه فرم شهری و انرژی می‌توان شاهد اهمیت یافتن روزافزون مسئله مقیاس محلی (به عنوان مثال، مقیاس حوزه تحت عمل شهرداری) و دینامیک‌های میان‌مقیاس نظیر مقیاس فضایی بخش (District) بود. بنابراین مطلوب‌ترین مقیاس فضایی برای برنامه‌ریزی فضایی سطح شهرداری‌ها و جوامع محلی است که نیازمند افق‌های زمانی کوتاهمدت می‌باشد.

توزیع جغرافیایی مطالعات انجام شده

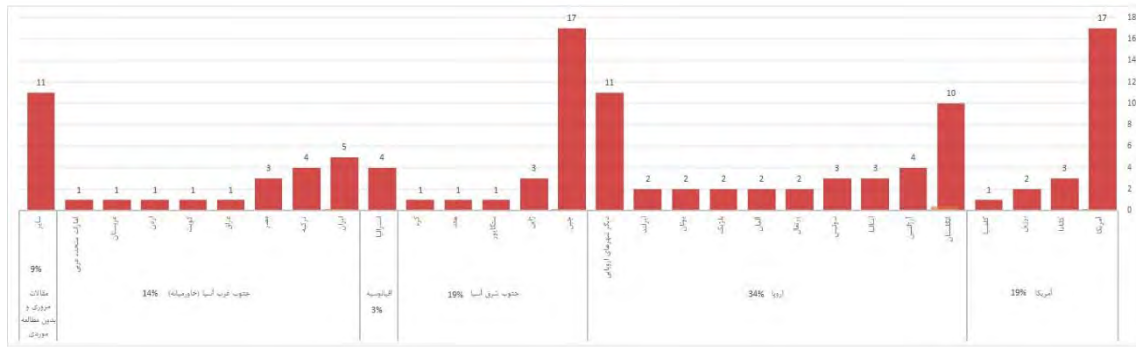
فرم شهری و تولید یا مصرف انرژی در شهرها در یک رابطه دوسویه تحت تأثیر شرایط اقلیمی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و جغرافیایی آنها قرار دارد. بنابراین بررسی توزیع جغرافیایی مقالات بازخوانی شده می‌تواند در درک بهتر ادبیات مربوط به این حوزه کمک‌کننده باشد. در این راستا شکل شماره ۸ توزیع جغرافیایی مطالعات منتخب را به تصویر می‌کشد.

1. Banister

2. Pasimenei

3. Quan

4. Temporal Scale

شکل ۸. توزیع جغرافیایی مقالات منتخب به تفکیک کشورهای آمریکایی، اروپایی و آسیایی

بررسی توزیع جغرافیایی مقالات منتشر شده در حوزه موضوع این پژوهش، به وضوح نشان دهنده خلأ موجود در ادبیات مربوط به رابطه فرم شهری و انرژی در حوزه کشورهای خاورمیانه و به ویژه ایران است. به طوریکه بیش از ۳۴٪ منابع منتخب مربوط به کشورهای توسعه یافته اروپایی، ۱۹٪ آنها مربوط به کشورهای آمریکایی، ۱۹٪ مربوط به کشورهای جنوب شرق آسیا به ویژه چین و تنها ۱۴٪ به شهرهای جنوب غرب آسیا (خاورمیانه) پرداخته‌اند. دلایل متعددی را در خصوص تعداد اندک پژوهش‌های مرتبط با رابطه فرم شهری و انرژی در این منطقه می‌توان برشمرد: مانند وضعیت اجتماعی، اقتصادی، سیاسی این کشورها، وقوع جنگ‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در این حوزه، وجود منابع غنی انرژی و در نتیجه غفلت کشورهای این حوزه از لزوم کاهش مصرف انرژی و غیره.

چالش‌ها و محدودیت‌ها در مقالات مرور شده

به رغم تنوع تجاری که در مطالعه مروری حاضر بررسی شدند، می‌توان شماری از چالش‌ها و محدودیت‌های مشترک را بین آن‌ها شناسایی کرد که مهمترین آن‌ها عبارتند از:

- کمبود مطالعه توأمان هر دو بخش ساختمان و حمل‌ونقل و نیز کلیه بخش‌های مصرف کننده انرژی در شهر
- دستیابی دشوار، محدود، زمان‌بر و حتی در بعضی موارد پرهزینه به داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز در مقیاس‌های فضایی و زمانی مورد نظر، نبود پایگاه داده واحد (Ewing & Rong, 2008) و همچنین کمبود اطلاعات مربوط به بخش‌های مختلف مصرف کننده انرژی مانند بخش ساختمان، حمل‌ونقل، صنعت، کشاورزی و غیره (مثلاً اطلاعات جامع از کلیه سفرها در زمان‌های مختلف). در نتیجه دشوار بودن دستیابی به داده‌های سازگار و نامتناقض چه در داخل شهرها و چه بین شهرها (مثلاً در بسیاری موارد دستیابی به اطلاعاتی در ابعاد مختلف کالبدی، اجتماعی و اقتصادی (Li et al., 2018b: 830) که منطبق بر نواحی جغرافیایی مرتبط باشد، بسیار سخت و ناممکن است).

بنابراین در خصوص داده‌ها به طور کلی دو نوع چالش عمده وجود دارد: ۱- د ستر سی به داده‌ها ۲- عدم قطعیت داده‌ها. اولین چالش در خصوص داده‌ها به علت دشوار بودن کسب داده‌های آماری در خصوص انرژی شهری در کشورهای مختلف است. بنابراین ارتقاء دسترس‌پذیری داده در کشورهای مختلف از اهمیت بسزایی برخوردار است. دومین چالش اساسی در این بخش عدم قطعیت داده‌ها است. ممکن است، داده‌های مشاهده شده به دلیل خطاهای اندازه‌گیری، نیاز به استفاده از منابع داده‌های متناقض، یا اشتباهات محاسباتی ناشی از تغییر داده‌ها (نظیر کاهش مقیاس داده‌های ملی به مقیاس شهر بر اساس سرانه‌ها) از قطعیت برخوردار نباشند. اما اغلب مقالاتی که مورد بررسی قرار گرفته‌اند، روش‌های برخورد با عدم قطعیت پارامترها را به روشنی تبیین نکرده‌اند.

- نبود مدل‌های یکپارچه و کلی جهت تحلیل‌های حوزه انرژی در شهرها و ساختمان‌ها (Osório et al., 2017: 668)؛ با توجه به اینکه علاوه بر فرم شهر عوامل مختلف دیگر مانند رفتار مصرف‌کنندگان هم بر عرضه و تقاضای انرژی در شهر تأثیر گذاراند. پیچیدگی اکثر مدل‌های موجود جهت برآورد مصرف انرژی (Osório et al., 2017: 669) و به طور کلی پیچیدگی دامنه مدل‌سازی؛ زیرا بسیاری از مقالاتی که از تکنیک‌های مدل‌سازی استفاده می‌کنند به حجم قابل توجهی از داده‌ها نیاز دارند (Zhang et al., 2018: 18; Osório et al., 2017: 669).

- غیرقابل تعمیم بودن نتایج مطالعات انجام شده به شهرهای مشخص و یا گونه‌های مختلف ابنیه و یا وسایل نقلیه به دلیل عدم قطعیت در برخی مدل‌ها یا داده‌ها

- نبود امکان مقایسه مصرف انرژی در شهرهای مورد بررسی در منابع به دلیل نداشتن مبنایی واحد و در نتیجه مفید واقع نشدن آنها در برنامه‌ریزی‌های انرژی

- نبود تحلیل‌های مناسب در زمینه مقایسه مصرف انرژی در کشورهای مختلف

- نبود تعاریفی مشخص و مورد اجماع از متغیرهای حوزه فرم شهری به ویژه متغیرهای فرم فیزیکی شهر در سطوح فضایی مختلف و همچنین نبود شاخص‌های مناسب و مورد توافق متخصصان در حوزه انرژی

- نیاز به اولویت داشتن بهره‌مندی از پتانسیل انرژی خورشیدی و طراحی‌های غیرفعال در قوانین محلی و مقیاس شهر

- فقدان یک مدل مفهومی که تمامی روابط مستقیم و غیر مستقیم را از طریق ترکیب متغیرهای فرم شهری در نظر بگیرد.

فرصت‌ها در مقالات مرور شده

هرچند توجه به چالش‌های فوق‌المری اضطراب‌آور است اما در مقالات مرور شده فرصت‌هایی نیز مطرح شده‌اند (به ویژه فرصت‌هایی که روش‌ها و فناوری‌های جدید در اختیار قرار می‌دهند) که می‌تواند در از میان برداشتن این چالش‌ها مفید باشد:

≠ امکان ایجاد شهرهایی با حداقل مصرف انرژی و حداکثر تولید انرژی از طریق وضع و اجرای قوانین محلی در ساخت و سازها با استفاده از تجارب، قوانین و ادبیات موجود در شهرها و کشورهای مختلف به ویژه شهرهای دارای اقلیم مشابه با شهرهای ایران امکان تأثیرگذاری وسیع حکومت‌های محلی (شهرداری‌ها) هم در ساخت توسعه‌های جدید و هم در بازسازی و نوسازی محلات موجود جهت ایجاد جوامعی کارآمد در حوزه انرژی

امکان ایجاد حساسیت در جوامع نسبت به نگرانی‌های زیست محیطی موجود و مرتبط با حوزه انرژی و نیز امکان درگیر کردن همه بخش‌ها و عوامل موثر بر مصرف انرژی (مانند شهروندان و ذینفعان) برای توسعه سیاست‌ها و قوانین موفق‌تر در زمینه انرژی از طریق استفاده از رویکردهای پایین به بالا در اولین گام‌های فرآیند برنامه‌ریزی انرژی

داده‌های شهری اغلب در زمان‌های مختلف و توسط افراد یا منابع مختلف گردآوری می‌شوند. علاوه بر این، در کشورهای در حال توسعه با فقدان داده‌ها نیز مواجه هستیم. این موضوعات نشان می‌دهد که ارتقاء استانداردهای گردآوری داده‌ها و به اشتراک‌گذاری داده‌ها بین پژوهشگران از اهمیت بسزایی برخوردار است. سه فرصت عمده که در این زمینه می‌توان بر شمرد شامل الف) تعریف واژگان استاندارد برای حوزه انرژی شهری ب) بسط یک زمینه مشترک علمی برای حوزه انرژی شهری و ج) پایگاه مشترک برای داده‌های شهری به ویژه شهرهای تاریخی می‌شود.

یافته‌های پژوهش

فرم شهری که به طرح فیزیکی و چیدمان فضایی کاربری‌ها در یک منطقه شهری اشاره دارد و از دید پژوهشگران تأثیرات عمیقی بر مصرف انرژی دارد، یک مفهوم چند بعدی است و رابطه علیت پیچیده موجود در آن با استفاده از روش‌های میان‌رشته‌ای قابل بررسی است. موضوع انرژی در رابطه با فرم شهری در سال‌های اخیر (به‌ویژه در سال‌های ۲۰۱۹ - ۲۰۲۰) توجه پژوهشگران زیادی را به خود جلب کرده است و به دلیل اهمیتی که این موضوع در سال‌های اخیر پیدا کرده است هر سال به تعداد پژوهش‌های این حوزه افزوده می‌شود. منابع مطالعه شده در این پژوهش بر تأثیرگذاری فرم شهری و متغیرهای وابسته به آن (جدول تفصیلی شماره ۲) بر تولید یا مصرف انرژی در: الف) سطوح مختلف فضایی (بنا، بلوک ساختمانی، واحد هم‌سایگی یا کامیونیتی، بلوک شهری، بخش یا زون، شهر و منطقه، کشور) و ب) بخش‌های مختلف شهری به ویژه دو بخش ساختمان و حمل‌ونقل اذعان دارند. این تأثیرگذاری در منابع مرور شده به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم مورد توجه قرار گرفته است و تنها Liu و Shen در سال ۲۰۱۱ در مقاله خود این دو تأثیر را به صورت همزمان بررسی کرده است.

محققان مختلف متغیرهای متنوعی را در مطالعات خود به کار گرفته‌اند. تراکم^۱ به عنوان کلیدی‌ترین متغیر فرم شهری در سطوح فضایی مختلف شناخته شده (Banister et al., 1997; Wiedenhofer et al., 2013) و تقریباً در ۵۸٪ از مقالات مروری این پژوهش مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و یا در شبیه‌سازی‌ها (Silva et al., 2017b:387; Tsirigoti & Bikas, 2017;) استفاده شده است. در این میان تعداد زیادی از منابع رابطه منفی تراکم با مصرف انرژی را تأیید نموده‌اند (Quan et al., 2016) استفاده شده است. در این میان تعداد زیادی از منابع رابطه منفی تراکم با مصرف انرژی را تأیید نموده‌اند (Strømman-Andersen & Makido et al., 2012; Osório et al., 2017; Pardo Martínez, 2015; Sattrup, 2011; Tereci et al., 2013; Yongling, 2011; Zhou et al., 2016a) رابطه به اثرات مثبت و منفی تراکم بر مصرف و یا کارایی انرژی اشاره کرده‌اند (Dawodu & Cheshmehzangi, 2017;) (Li et al., 2018a).

در رابطه با موضوع تراکم این نکته قابل ذکر است که غالباً منظور از این متغیر کلیدی در مطالعاتی که به بخش حمل‌ونقل معطوف هستند، تراکم جمعیتی (Liu & Shen, 2011; Sharpe, 1978; Shim et al., 2006) و در مطالعات مرتبط با بخش ساختمان، تراکم ساختمانی^۲ (Asfour & Alshawaf, 2015; Hemsath, 2016; Liu & Sweeney, 2012; Yin et al., 2018) و یا FAR (Byrd et al., 2013; Hsieh et al., 2017) می‌باشد.

به طور کلی بخش عمده‌ای از تحقیقات، از این ایده که فرم شهری بر مصرف انرژی تأثیر می‌گذارد و فرم‌های پراکنده تر منجر به افزایش مصرف انرژی می‌شوند، حمایت می‌کنند. اما در رابطه با متغیر تراکم بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته در منابع پژوهش هیچگونه اظهار نظر قطعی و قابل تعمیمی نمی‌توان ارائه کرد. چرا که برخی محققان تأثیر افزایش تراکم بر کاهش مصرف انرژی را تأیید و برخی دیگر رد کرده‌اند و تاکنون هیچ نتیجه‌گیری و اظهار نظر قطعی و جامعی از تأثیر این متغیر کلیدی بر تولید یا مصرف انرژی ارائه نشده است.

اغلب مقالات مورد تحلیل در زمینه رابطه فرم شهری و انرژی (تقریباً ۷۹٪)، موضوع عرضه و تقاضای انرژی و یا عملکرد و کارایی انرژی را مد نظر قرار داده و دو حوزه دیگر شامل: ۱- مدیریت، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی انرژی و ۲- روش‌ها، مدل‌ها و ابزارهای شبیه‌سازی و برآورد انرژی هر یک تقریباً ۱۰٪ از مطالعات را به خود اختصاص داده‌اند. این ارقام به خوبی خلأ موجود در ادبیات مربوط به دو حوزه اخیر را نشان می‌دهند.

بر اساس مطالعات تحلیل شده در این تحقیق، دسته‌بندی‌های متفاوتی از انواع بخش‌های مصرف‌کننده انرژی در شهرها وجود دارد که به نظر می‌رسد برخی از آنها صحیح نمی‌باشد. از دید محققین مصرف انرژی شهرها عمدتاً مربوط به ۴ بخش اصلی شامل: ۱- بخش ساختمان (اعم از ساختمان‌های مسکونی، تجاری، اداری، آموزشی و غیره)؛ ۲- بخش حمل‌ونقل (اعم از مسافر و یا کالا به صورت هوایی، زمینی و آبی)؛ ۳- بخش صنعت و ۴- بخش کشاورزی می‌باشد که دو بخش ساختمان و حمل‌ونقل در غالب شهرهای مورد مطالعه بیشترین مصرف انرژی در شهرها را به خود اختصاص می‌دهند.

1. Density

2. Housing density

مهمترین بخش‌هایی از شهر که رابطه فرم شهری و تولید یا مصرف انرژی در آنها مورد بررسی قرار گرفته است بخش ساختمان (۴۷٪)، بخش حمل و نقل (۱۷٪) و بخش ساختمان و حمل و نقل به طور همزمان (۲۴٪) است^۱ و دیگر بخش‌های مصرف کننده انرژی در شهر مانند بخش کشاورزی کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. به رغم آنکه همواره این مسئله بیان شده است که بخش ساختمان و حمل و نقل باید در کنارهم دیده شوند (Silva et al., 2017b:387)، اما مرور ادبیات پژوهش حاضر نشان می‌دهد که این دو بخش غالباً به صورت مجزاً در نظر گرفته شده‌اند به طوری که تنها ۲۴ درصد از منابع این مقاله به بخش حمل و نقل و ساختمان به طور توأمان اشاره دارند.

به طور کلی دو نوع رویکرد (عرضه و تقاضای انرژی) در شناسایی رابطه بین فرم شهری و انرژی در منابع مورد استفاده قرار گرفته است. به طوری که صرفاً (۱٪) به "عرضه انرژی"^۲ آن هم با تأکید بر پتانسیل انرژی خورشیدی توجه داشته و بخش عمده‌ای از آنها (۸۱٪) صرفاً به "تقاضای انرژی"^۳ توجه دارند. در میان مقالات مرور شده تعداد اندکی (۱۸٪) هم هر دو حوزه عرضه و تقاضای انرژی را به طور همزمان مورد بررسی قرار داده‌اند. نکته جالب توجه در خصوص دسته اخیر این است که این مقالات عمدتاً بر برنامه‌ریزی انرژی تمرکز دارند.

مهمترین و پرکاربردترین مقیاس‌های فضایی در انجام تحلیل‌های انرژی مرتبط با فرم شهری مقیاس شهر و واحدهم‌سایگی است و در مطالعات جاری به رابطه بین واحدهم‌سایگی یا شهر، به عنوان یک سیستم پیچیده، و عملکرد انرژی بنا کمتر توجه شده است. بنابراین مطلوب‌ترین مقیاس فضایی برای برنامه‌ریزی فضایی سطح شهرداری‌ها و جوامع محلی است که نیازمند افق‌های زمانی کوتاه‌مدت می‌باشد.

فرم شهری و تولید یا مصرف انرژی در شهرها در یک رابطه دو سویه تحت تأثیر شرایط اقلیمی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و جغرافیایی آنها قرار دارد. بررسی توزیع جغرافیایی مقالات منتشر شده در حوزه موضوع این پژوهش، به وضوح نشان‌دهنده خلأ موجود در ادبیات مربوط به فرم شهری و انرژی در حوزه کشورهای خاورمیانه و به ویژه ایران است. در حالیکه بیش از ۳۴٪ منابع منتخب مربوط به کشورهای توسعه یافته اروپایی، ۱۹٪ آنها مربوط به کشورهای آمریکایی، ۱۹٪ مربوط به کشورهای جنوب شرق آسیا به ویژه چین و تنها ۱۴٪ به شهرهای جنوب غرب آسیا پرداخته‌اند.

با بررسی اولیه ادبیات و منابع این پژوهش روشن شد که هر یک از مطالعات انجام شده به نوعی با چالش‌ها و محدودیت‌هایی مواجه بوده و یا به فرصت‌هایی قابل توجه برای مطالعات آینده اشاره دارند، مهمترین چالش‌های مشترک بیان شده در این مطالعات عبارتند از: نبود تعاریفی مشخص، یکسان و مورد اجماع از مفاهیم اصلی حوزه فرم شهری و انرژی، کمبود داده‌های مورد نیاز و عدم قطعیت آنها، نبود مدل‌ها و نرم‌افزارهای یکپارچه، جامع و پویا جهت تحلیل‌های حوزه انرژی در مقیاس‌های بزرگتر از ساختمان به ویژه مقیاس واحد هم‌سایگی و شهر و کمبود مطالعه هم‌زمان بخش‌های مختلف موجود در شهر به ویژه بخش ساختمان و حمل و نقل. مهمترین فرصت‌های ارتقاء تجارب حاضر نیز شامل الف) امکان ایجاد زمینه مشترک علمی برای حوزه انرژی و فرم شهری ج) امکان ایجاد پایگاه مشترک برای داده‌های شهری و د) امکان استفاده از پیشرفت‌های اخیر در حوزه تکنولوژی، برنامه‌نویسی و سخت‌افزارهای محاسباتی جهت ایجاد مدل‌ها و نرم‌افزارهای یکپارچه شهری می‌شود.

نتیجه گیری و پیشنهادات

در سال‌های اخیر مصرف انرژی در محیط‌های شهری در سطح جهانی به عنوان موضوعی کلیدی برای دستیابی به توسعه پایدار شهری شناخته شده است و به همین دلیل موضوع رابطه بین فرم شهری و انرژی توجه پژوهشگران زیادی را به ویژه در کشورهای اروپایی و آمریکایی به خود جلب کرده است در حالیکه در این خصوص در حوزه کشورهای خاورمیانه به ویژه ایران کمبود وجود دارد. بر اساس مطالعات مرور شده مصرف انرژی در شهر به ویژه در بخش ساختمان علاوه بر فاکتورهای فرم فیزیکی شهر نظیر تراکم، ساختار داخلی شهر در مقیاس خرد، طرح و چیدمان واحدهای هم‌سایگی، فضاهای شهری و شبکه‌های ارتباطی، به عواملی نظیر شرایط اقلیمی، ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی و شرایط تکنولوژیکی شهر نیز بستگی دارد.

^۱ به طور کلی مطالعات انجام شده در زمینه رابطه بین فرم شهر و انرژی عمدتاً به بخش حمل و نقل تمرکز دارند، در پژوهش حاضر به علت تأکید بر بخش ساختمان در مرحله انتخاب مقالات، این بخش درصد بالاتری را نسبت به بخش حمل و نقل به خود اختصاص داده است.

^۲ Energy supply

^۳ Energy demand, energy consumption, energy use

- از ادبیات گسترده و متنوع مرور شده در زمینه رابطه فرم شهری و انرژی، چنین بر می آید که :
- در خلال چند دهه گذشته متغیرها، مدل‌ها، رویکردها، روش‌ها، تکنیک‌ها و نرم‌افزارهای متنوع بر اساس مقیاس‌های فضایی (شامل: تک بنا/ ساختمان)، بلوک ساختمانی، واحد هم‌سایگی یا کامیونیتی، بلوک شهری، بخش یا زون، شهر و منطقه) و مقیاس‌های زمانی مختلف در مطالعات گوناگون به کار گرفته شده‌اند.
  - انواع متنوعی از متغیرهای فرم فیزیکی در سطوح فضایی مختلف وجود دارند که مهمترین و کلیدی‌ترین آنها، متغیر تراکم است. این متغیر در ۵۸٪ از مطالعات مرور شده مورد بررسی قرار گرفته اما دیگر متغیرهای فرم فیزیکی شهر عمدتاً به صورت پراکنده، بدون تعریفی واحد و بدون آنکه مربوط به سطح فضایی معین و مورد اجماع متخصصین باشد، به کار گرفته شده‌اند.
  - عمده‌ترین بخش‌ها مصرف‌کننده انرژی در شهرها دو بخش ساختمان و حمل‌ونقل هستند که کمتر به صورت هم‌زمان مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند. در بخش ساختمان به طور کلی دو نوع رویکرد عرضه و یا تقاضای انرژی وجود دارد که عمدتاً در منابع به رویکرد تقاضا توجه شده است. مهمترین و پرکاربردترین مقیاس‌های فضایی در انجام تحلیل‌های انرژی مرتبط با فرم شهری در هر دو بخش ساختمان و حمل‌ونقل مقیاس شهر و واحدهم‌سایگی است که از نظر زمانی بیشتر با افق‌های زمانی کوتاه‌مدت در ارتباط می‌باشد.
  - روش‌های تحلیلی آماری به ویژه انواع رگرسیون پرکاربردترین روش جهت شناسایی رابطه فرم شهری و انرژی در منابع است.
  - مهمترین و پرکاربردترین مقیاس‌های فضایی در انجام تحلیل‌های انرژی مرتبط با فرم شهری مقیاس شهر و واحدهم‌سایگی است

بنابراین برای شناسایی، اندازه‌گیری و تحلیل رابطه فرم شهری و انرژی در مقیاس‌های فضایی و زمانی مختلف هر محقق با توجه به: الف) حوزه مورد نظر خود در زمینه انرژی (جدول شماره ۳)؛ ب- مقیاس فضایی و زمانی مورد نظر؛ ج- بخش تولید یا مصرف‌کننده انرژی در شهر (شامل بخش‌های مسکونی، حمل‌ونقل، صنعتی و ...) و یا انواع مصرف انرژی در ساختمان (گرمایش، سرمایش، روشنایی و ...؛ و د- متغیرهای متناسب با مقیاس فضایی مورد نظر، می‌تواند رویکرد، روش، ابزار و نرم‌افزار مرتبط را انتخاب نموده و نهایتاً به تحلیل مدنظر در محدوده مورد مطالعه بپردازد.

جمع‌بندی نتایج تعداد زیادی از مطالعات تئوری و تجربی متنوع در مورد رابطه فرم شهری و انرژی دشوار است و منبعی که به طور یکپارچه و منسجم به درک ادبیات موجود در زمینه رابطه فرم شهری و انرژی کمک کرده، یا کاری که بر دامنه فعالیت‌های صورت گرفته در این حوزه پرتو افکند، وجود ندارد. در این خصوص پژوهش حاضر با انجام فراتحلیل مطالعات منتخب از طریق معیارهای تعیین شده جهت شناسایی وجوه اشتراک و افتراق آنها، تلاش کرده است مجموعه متنوعی از تجارب را در زمینه‌ای قابل درک مطرح سازد تا پژوهشگران و حرفه‌مندان در ادامه به تکمیل و بسط آن کمک نمایند. زیرا درک رابطه میان فرم شهری و انرژی، نحوه تأثیرگذاری آنها بر یکدیگر و توصیف و تحلیل سیستماتیک این رابطه، ما را در دستیابی به دانش مرتبط با فرآیند عرضه و تقاضای انرژی در حوزه‌های شهری هدایت کرده و در تدوین راهبردهای طراحی و برنامه‌ریزی شهری و همچنین در تدوین راهبردهای میان‌رشته‌ای یاری می‌رساند.

پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده در زمینه رابطه فرم شهری و انرژی نکات ذیل مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد:

الف) خلأ در زمینه‌های مربوط به موضوعات مدیریت، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی انرژی و همچنین روش‌ها، مدل‌ها و ابزارهای شبیه‌سازی و برآورد انرژی.

ب) نیاز به مطالعه هم‌زمان بخش‌های ساختمان و حمل‌ونقل در مطالعات مربوط به رابطه فرم شهری و انرژی
 ج) کمبود مطالعات مربوط به دیگر بخش‌های مصرف‌کننده انرژی در شهر به طور توأمان (علاوه بر بخش ساختمان و حمل‌ونقل)

د) کمبود مطالعه در زمینه رابطه فرم شهری و انرژی با در نظر گرفتن دو رویکرد عرضه و تقاضای انرژی به صورت هم‌زمان

ه) کمبود پژوهش‌های مرتبط به موضوع این پژوهش در بخش ساختمان با مقیاس شهر و واحدهای هم‌سایگی

و) کمبود مطالعه در خصوص رابطه فرم شهری و انرژی در حوزه کشورهای خاورمیانه و به ویژه ایران

ز) نیاز به تعریفی مشخص، یکسان و مورد اجماع از مفاهیم اصلی حوزه فرم شهری و انرژی و همچنین نیاز به ایجاد پایگاه‌های داده شهری مشترک

منابع و مأخذ

- محملی ایبانه، حمیدرضا (۱۳۹۰)، مقایسه تطبیقی مکاتب مورفولوژی شهری به منظور تکمیل آن بر اساس دستگاه تحلیلی مکتب اقتصاد سیاسی فضا. *آرمان شهر*، ۷، ۱۵۹-۱۷۲.
- جمالی، سیروس (۱۳۹۴)، *ریخت شناسی شهری: بازنمایی معماری در مقیاس شهر*. تبریز: انتشارات فروش.
- یوسفی‌فر، شهرام (۱۳۸۴)، تأملاتی در مقوله شکل شهر و مناسبات شهرنشینی در سده‌های میانه تاریخ ایران، فرهنگ، ۵۶، ۲۱۷-۲۵۶.
- Abdallah, A. S. H. (2015). The Influence of Urban Geometry on Thermal Comfort and Energy Consumption in Residential Building of Hot Arid Climate, Assiut, Egypt. *Procedia Engineering*, 121, 158-166
- Ahmadi Venhari, A., Tenpierik, M., & Taleghani, M. (2019). The role of sky view factor and urban street greenery in human thermal comfort and heat stress in a desert climate. *Journal of Arid Environments*, 166, 68-76.
- Anderson, J. E., Wulfhorst, G., & Lang, W. (2015). Energy analysis of the built environment—A review and outlook. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 44, 149-158.
- Anderson, W. P., Kanaroglou, P. S., & Miller, E. J. (1996). Urban Form, Energy and the Environment: A Review of Issues, Evidence and Policy. *Urban Studies*, 33(1), 7-35.
- Alobaydi, D., Bakarman, M. A., & Obeidat, B. (2016). The Impact of Urban Form Configuration on the Urban Heat Island: The Case Study of Baghdad, Iraq. *Procedia Engineering*, 145, 820-827.
- Arboit, M., Diblasi, A., Fernández Llano, J. C., & de Rosa, C. (2008). Assessing the solar potential of low-density urban environments in Andean cities with desert climates: The case of the city of Mendoza, in Argentina. *Renewable Energy*, 33(8), 1733-1748.
- Arboit, M., Mesa, A., Diblasi, A., Fernández Llano, J. C., & de Rosa, C. (2010). Assessing the solar potential of low-density urban environments in Andean cities with desert climates: The case of the city of Mendoza, in Argentina. 2nd. Part. *Renewable Energy*, 35(7), 1551-1558.
- Asfour, O. S., & Alshawaf, E. S. (2015). Effect of housing density on energy efficiency of buildings located in hot climates. *Energy and Buildings*, 91, 131-138.
- Banister, D., Watson, S., & Wood, C. (1997). Sustainable Cities: Transport, Energy, and Urban Form. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 24(1), 125-143.
- Bhiwapurkar, P. (2013). Determinants of Urban Energy Use: Density and Urban Form.
- Brandoni, C., & Polonara, F. (2012). The role of municipal energy planning in the regional energy-planning process. *Energy*, 48(1), 323-338.
- Bres, A., Eder, K., Hauer, S., & Judex, F. (2015). Case Study of Energy Performance Analyses on Different Scales. *Energy Procedia*, 78, 1847-1852.
- Byrd, H., Ho, A., Sharp, B., & Kumar-Nair, N. (2013). Measuring the solar potential of a city and its implications for energy policy. *Energy Policy*, 61, 944-952.
- Cajot, S., Peter, M., Bahu, J. M., Guignet, F., Koch, A., & Maréchal, F. (2017). Obstacles in energy planning at the urban scale. *Sustainable Cities and Society*, 30, 223-236.
- Cajot, S., Peter, M., Bahu, J. M., Koch, A., & Maréchal, F. (2015). Energy Planning in the Urban Context: Challenges and Perspectives. *Energy Procedia*, 78, 3366-3371.
- Cerezo, C., Sokol, J., AlKhaled, S., Reinhart, C., Al-Mumin, A., & Hajiah, A. (2017). Comparison of four building archetype characterization methods in urban building energy modeling (UBEM): A residential case study in Kuwait City. *Energy and Buildings*, 154, 321-334.
- Chen, Y., Li, X., Guan, Y., and Liu, X. (2011). Estimating the Relationship Between Urban Forms and Energy Consumption: A case study in the Pearl River Delta, 2005-2008. *Landscape and Urban Planning*, 102, 33-42.
- Clair, ST. P. (2009). Low-energy design in the United Arab Emirates. *BEDP ENVIRONMENT DESIGN GUIDE*.30.
- Clark, T. A. (2013). Metropolitan density, energy efficiency and carbon emissions: Multi-attribute tradeoffs and their policy implications. *Energy Policy*, 53, 413-428.
- Cooper, J., Ryley, T., Smyth, A., & Granzow, E. (2001). Energy use and transport correlation linking personal and travel related energy uses to the urban structure. *Environmental Science & Policy*, 4(6), 307-318.
- Dar-Mousa, R. N., & Makhamreh, Z. (2019). Analysis of the pattern of energy consumptions and its impact on urban environmental sustainability in Jordan: Amman City as a case study. *Energy, Sustainability and Society*, 9(1), 15.
- Da Silva, A. N. R., Costa, G. C. F., & Brondino, N. C. M. (2007). Urban sprawl and energy use for transportation in the largest Brazilian cities. *Energy for Sustainable Development*, 11(3), 44-50.

- Dawodu, A., & Cheshmehzangi, A. (2017). Impact of Floor Area Ratio (FAR) on Energy Consumption at Meso Scale in China: Case Study of Ningbo. *Energy Procedia*, 105, 3449-3455.
- Drouilles, J., Lufkin, S., & Rey, E. (2017). Energy transition potential in peri-urban dwellings: Assessment of theoretical scenarios in the Swiss context. *Energy and Buildings*, 148, 379-390.
- Eicker, U., Monien, D., Duminil, É., & Nouvel, R. (2015). Energy performance assessment in urban planning competitions. *Applied Energy*, 155, 323-333.
- Emekci, S., & Kayasü, S. (2017). Urban Form and Sustainability: The Case Study of Gaziantep in Turkey.
- Ewing, R., & Rong, F. (2008). The impact of urban form on U.S. residential energy use. *Housing Policy Debate*, 19(1), 1-30.
- Felimban, A., Prieto, A., Knaack, U., Klein, T., & Qaffas, Y. (2019). Assessment of Current Energy Consumption in Residential Buildings in Jeddah, Saudi Arabia. *Buildings*, 9(7).
- Fonseca, J. A., & Schlueter, A. (2015). Integrated model for characterization of spatiotemporal building energy consumption patterns in neighborhoods and city districts. *Applied Energy*, 142, 247-265.
- Frost, M., Linneker, B., & Spence, N. (1997). The energy consumption implications of changing worktravel in London, Birmingham and Manchester: 1981 and 1991. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 31(1), 1-19.
- Futcher, J. A., & Mills, G. (2013). The role of urban form as an energy management parameter. *Energy Policy*, 53, 218-228.
- Gilbert, G., & Dajani, J. S. (1974). Energy, urban form and transportation policy. *Transportation Research*, 8(4), 267-276.
- Grosso, M. (1998). Urban form and renewable energy potential. *Renewable Energy*, 15(1), 331-336.
- Gu, Z. H., Sun, Q., & Wennersten, R. (2013). Impact of urban residences on energy consumption and carbon emissions: An investigation in Nanjing, China. *Sustainable Cities and Society*, 7, 52-61.
- Guhathakurta, S., & Williams, E. (2015). Impact of Urban Form on Energy Use in Central City and Suburban Neighborhoods: Lessons from the Phoenix Metropolitan Region. *Energy Procedia*, 75, 2928-2933.
- Hargreaves, A., Cheng, V., Deshmukh, S., Leach, M., & Steemers, K. (2017). Forecasting how residential urban form affects the regional carbon savings and costs of retrofitting and decentralized energy supply. *Applied Energy*, 186, 549-561.
- Hemsath, T. L. (2016). Housing orientation's effect on energy use in suburban developments. *Energy and Buildings*, 122, 98-106.
- Hsieh, S., Schüller, N., Shi, Z., Fonseca, J. A., Maréchal, F., & Schlueter, A. (2017). Defining density and land uses under energy performance targets at the early stage of urban planning processes. *Energy Procedia*, 122, 301-306.
- Huang, Z., Yu, H., Peng, Z., & Zhao, M. (2015). Methods and tools for community energy planning: A review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 42, 1335-1348.
- Inturri, G., Ignaccolo, M., Le Pira, M., Capri, S., & Giuffrida, N. (2017). Influence of Accessibility, Land Use and Transport Policies on the Transport Energy Dependence of a City. *Transportation Research Procedia*, 25, 3273-3285.
- Ishii, S., Tabushi, S., Aramaki, T., & Hanaki, K. (2010). Impact of future urban form on the potential to reduce greenhouse gas emissions from residential, commercial and public buildings in Utsunomiya, Japan. *Energy Policy*, 38(9), 4888-4896.
- Jaccard, M., Failing, L., & Berry, T. (1997). From equipment to infrastructure: community energy management and greenhouse gas emission reduction. *Energy Policy*, 25(13), 1065-1074.
- Javanroodi, K., Nik, V. M., & Mahdavinejad, M. (2019). A novel design-based optimization framework for enhancing the energy efficiency of high-rise office buildings in urban areas. *Sustainable Cities and Society*, 49, 101597.
- Javanroodi, K., Mahdavinejad, M., & Nik, V. M. (2018). Impacts of urban morphology on reducing cooling load and increasing ventilation potential in hot-arid climate. *Applied Energy*, 231, 714-746.
- Keirstead, J., Jennings, M., & Sivakumar, A. (2012). A review of urban energy system models: Approaches, challenges and opportunities. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 16(6), 3847-3866.
- Keirstead, J., & Shah, N. (2011). Calculating minimum energy urban layouts with mathematical programming and Monte Carlo analysis techniques. *Computers, Environment and Urban Systems*, 35(5), 368-377.
- Khalil, H. A. E. E. (2009). Energy Efficiency Strategies in Urban Planning of Cities. Paper presented at the 7th Annual International Energy Conversion Engineering Conference, 45th AIAA/ASME/SAE/ASEE Joint Propulsion Conference & Exhibit, Denver, Co, USA.

- Kim, J., Y. (2012). The Impact of Urban Form and Housing Characteristics on Residential Energy Use, Ph.D. thesis Submitted to the Office of Graduate Studies of Texas A&M University.
- Ko, Y., K. (2012). The Energy Impact of Urban Form: An Approach to Morphologically Evaluating the Energy Performance of Neighborhoods, Ph.D. thesis in partial satisfaction of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Landscape Architecture and Environmental Planning in University of California, Berkeley.
- Koutra, S., Becue, V., Gallas, M.-A., & Ioakimidis, C. S. (2018). Towards the development of a net-zero energy district evaluation approach: A review of sustainable approaches and assessment tools. *Sustainable Cities and Society*, 39, 784-800.
- Larivière, I., & Lafrance, G. (1999). Modelling the electricity consumption of cities: effect of urban density. *Energy Economics*, 21(1), 53-66.
- Larson, W., Liu, F., & Yezer, A. (2012). Energy footprint of the city: Effects of urban land use and transportation policies. *Journal of Urban Economics*, 72(2), 147-159.
- Larson, W., & Yezer, A. (2015). The energy implications of city size and density. *Journal of Urban Economics*, 90, 35-49.
- Li, C., Song, Y., & Kaza, N. (2018a). Urban form and household electricity consumption: A multilevel study. *Energy and Buildings*, 158, 181-193.
- Li, J. (2011). Decoupling urban transport from GHG emissions in Indian cities—A critical review and perspectives. *Energy Policy*, 39(6), 3503-3514.
- Li, P., Zhao, P., & Brand, C. (2018b). Future energy use and CO₂ emissions of urban passenger transport in China: A travel behavior and urban form based approach. *Applied Energy*, 211, 820-842.
- Li, Z., Quan, S. J., & Yang, P. P.-J. (2016). Energy performance simulation for planning a low carbon neighborhood urban district: A case study in the city of Macau. *Habitat International*, 53, 206-214.
- Liu, C., & Shen, Q. (2011). An empirical analysis of the influence of urban form on household travel and energy consumption. *Computers, Environment and Urban Systems*, 35(5), 347-357.
- Liu, X., & Sweeney, J. (2012). Modelling the impact of urban form on household energy demand and related CO₂ emissions in the Greater Dublin Region. *Energy Policy*, 46, 359-369.
- Liu, Y.-Y., Wang, Y.-Q., An, R., & Li, C. (2015). The spatial distribution of commuting CO₂ emissions and the influential factors: A case study in Xi'an, China. *Advances in Climate Change Research*, 6(1), 46-55.
- Lo, A. Y. (2016). Small is green? Urban form and sustainable consumption in selected OECD metropolitan areas. *Land Use Policy*, 54, 212-220.
- Makido, Y., Dhakal, S., & Yamagata, Y. (2012). Relationship between urban form and CO₂ emissions: Evidence from fifty Japanese cities. *Urban Climate*, 2, 55-67.
- Marique, A.-F., Dujardin, S., Teller, J., & Reiter, S. (2013). School commuting: the relationship between energy consumption and urban form. *Journal of Transport Geography*, 26, 1-11.
- Marique, A.-F., & Reiter, S. (2014). A simplified framework to assess the feasibility of zero-energy at the neighbourhood/community scale. *Energy and Buildings*, 82, 114-122.
- Modarres, A. (2013). Commuting and energy consumption: toward an equitable transportation policy. *Journal of Transport Geography*, 33, 240-249.
- Modarres, A. (2017). Commuting, energy consumption, and the challenge of sustainable urban development. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 25, 1-7.
- Mörtberg, U., Goldenberg, R., Kalantari, Z., Kordas, O., Deal, B., Balfors, B., & Cvetkovic, V. (2017). Integrating ecosystem services in the assessment of urban energy trajectories – A study of the Stockholm Region. *Energy Policy*, 100, 338-349.
- Muñiz, I., Calatayud, D., & Dobaño, R. (2013). The compensation hypothesis in Barcelona measured through the ecological footprint of mobility and housing. *Landscape and Urban Planning*, 113, 113-119.
- Osório, B., McCullen, N., Walker, I., & Coley, D. (2017). Integrating the energy costs of urban transport and buildings. *Sustainable Cities and Society*, 32, 669-681.
- Owens, S. E. (1992). Land-use planning for energy efficiency. *Applied Energy*, 43(1), 81-114.
- Ozturk, H. K. (2005). Energy usage and cost in textile industry: A case study for Turkey. *Energy*, 30(13), 2424-2446.
- Pardo Martínez, C. I. (2015). Energy and sustainable development in cities: A case study of Bogotá. *Energy*, 92, 612-621.
- Pasimeni, M. R., Petrosillo, I., Aretano, R., Semeraro, T., De Marco, A., Zaccarelli, N., & Zurlini, G. (2014). Scales, strategies and actions for effective energy planning: A review. *Energy Policy*, 65, 165-174.

- Prasad, R. D., Bansal, R. C., & Raturi, A. (2014). Multi-faceted energy planning: A review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 38, 686-699.
- Quan, S. J., Wu, J., Wang, Y., Shi, Z., Yang, T., & Yang, P. P.-J. (2016). Urban Form and Building Energy Performance in Shanghai Neighborhoods. *Energy Procedia*, 88, 126-132.
- Ratti, C., Baker, N., & Steemers, K. (2005). Energy consumption and urban texture. *Energy and Buildings*, 37(7), 762-776.
- Resch, E., Bohne, R. A., Kvamsdal, T., & Lohne, J. (2016). Impact of Urban Density and Building Height on Energy Use in Cities. *Energy Procedia*, 96, 800-814.
- Robinson, C., Dilkina, B., Hubbs, J., Zhang, W., Guhathakurta, S., Brown, M. A., & Pendyala, R. M. (2017). Machine learning approaches for estimating commercial building energy consumption. *Applied Energy*, 208, 889-904.
- Robinson, D., Campbell, N., Gaiser, W., Kabel, K., Le-Mouel, A., Morel, N., Stone, A. (2007). SUNtool – A new modelling paradigm for simulating and optimising urban sustainability. *Solar Energy*, 81(9), 1196-1211.
- Rode, P., Keim, C., Robazza, G., Viejo, P., & Schofield, J. (2014). Cities and Energy: Urban Morphology and Residential Heat-Energy Demand. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 41(1), 138-162.
- Rodríguez-Álvarez, J. (2016). Urban Energy Index for Buildings (UEIB): A new method to evaluate the effect of urban form on buildings' energy demand. *Landscape and Urban Planning*, 148, 170-187.
- Roshan, G. R., Farrokhzad, M., & Attia, S. (2017). Defining thermal comfort boundaries for heating and cooling demand estimation in Iran's urban settlements. *Building and Environment*, 121, 168-189.
- Rylatt, R.M., Gadsden, S.J., & Lomas, K.J. (2003). Methods of predicting urban domestic energy demand with reduced datasets: a review and a new GIS-based approach. *Building Services Engineering Research and Technology*, 24, 93-102.
- Sadownik, B., & Jaccard, M. (2001). Sustainable energy and urban form in China: the relevance of community energy management. *Energy Policy*, 29(1), 55-65.
- Safirova, Elena. Houde, Sébastien and Harrington, Winston (2007), Spatial Development and Energy Consumption, RFF Discussion Paper No. 07-51.
- Sampaio, H. C., Dias, R. A., & Balestieri, J. A. P. (2013). Sustainable urban energy planning: The case study of a tropical city. *Applied Energy*, 104, 924-935.
- Shang, C. Lin, Ko-Yang & Hou, Guoying. (2013). Simulating the Impact of Urban Morphology on Energy Demand: A Case Study of Yuehai, China. 49th ISOCARP Congress 2013.
- Sharpe, R. (1978). The effect of urban form on transport energy patterns. *Urban Ecology*, 3(2), 125-135.
- Shi, Z., Fonseca, J. A., & Schlueter, A. (2017). A review of simulation-based urban form generation and optimization for energy-driven urban design. *Building and Environment*, 121, 119-129.
- Shim, G.-E., Rhee, S.-M., Ahn, K.-H., & Chung, S.-B. (2006). The relationship between the characteristics of transportation energy consumption and urban form. *The Annals of Regional Science*, 40(2), 351-367.
- Silva, M., Leal, V., Oliveira, V., & Horta, I. M. (2018). A scenario-based approach for assessing the energy performance of urban development pathways. *Sustainable Cities and Society*, 40, 372-382.
- Silva, M., Oliveira, V., & Leal, V. (2017a). Urban Form and Energy Demand: A Review of Energy-relevant Urban Attributes. *Journal of Planning Literature*, 32(4), 346-365.
- Silva, M. C., Horta, I. M., Leal, V., & Oliveira, V. (2017b). A spatially-explicit methodological framework based on neural networks to assess the effect of urban form on energy demand. *Applied Energy*, 202, 386-398.
- Soares, N., Bastos, J., Pereira, L. D., Soares, A., Amaral, A. R., Asadi, E., Gaspar, A. R. (2017). A review on current advances in the energy and environmental performance of buildings towards a more sustainable built environment. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 77, 845-860.
- Sosa, M. B., Correa, E. N., & Cantón, M. A. (2017). Urban grid forms as a strategy for reducing heat island effects in arid cities. *Sustainable Cities and Society*, 32, 547-556.
- Sosa, M. B., Correa, E. N., & Cantón, M. A. (2018). Neighborhood designs for low-density social housing energy efficiency: Case study of an arid city in Argentina. *Energy and Buildings*, 168, 137-146.
- Steadman, P., Hamilton, I., & Evans, S. (2014). Energy and urban built form: an empirical and statistical approach. *Building Research & Information*, 42(1), 17-31.
- Steemers, K. (2003). Energy and the city: density, buildings and transport. *Energy and Buildings*, 35(1), 3-14.
- Stephan, A., Crawford, R. H., & de Myttenaere, K. (2013). Multi-scale life cycle energy analysis of a low-density suburban neighbourhood in Melbourne, Australia. *Building and Environment*, 68, 35-49.

- Stevens, M. R., & Senbel, M. (2017). Are municipal land use plans keeping pace with global climate change? *Land Use Policy*, 68, 1-14.
- Strømmandersen, J., & Sattrup, P. A. (2011). The urban canyon and building energy use: Urban density versus daylight and passive solar gains. *Energy and Buildings*, 43(8), 2011-2020.
- Tereci, A., Ozkan, S. T. E., & Eicker, U. (2013). Energy benchmarking for residential buildings. *Energy and Buildings*, 60, 92-99.
- Torabi Moghadam, S., Delmastro, C., Corgnati, S. P., & Lombardi, P. (2017). Urban energy planning procedure for sustainable development in the built environment: A review of available spatial approaches. *Journal of Cleaner Production*, 165, 811-827.
- Tsirigoti, D., & Bikas, D. (2017). A Cross Scale Analysis of the Relationship between Energy Efficiency and Urban Morphology in the Greek City Context. *Procedia Environmental Sciences*, 38, 682-687.
- Vartholomaios, A. (2017). A parametric sensitivity analysis of the influence of urban form on domestic energy consumption for heating and cooling in a Mediterranean city. *Sustainable Cities and Society*, 28, 135-145.
- Wang, X., & Li, Z. (2017). A Systematic Approach to Evaluate the Impact of Urban form on Urban Energy Efficiency: A Case Study in Shanghai. *Energy Procedia*, 105, 3225-3231.
- Wiedenhofer, D., Lenzen, M., & Steinberger, J. K. (2013). Energy requirements of consumption: Urban form, climatic and socio-economic factors, rebounds and their policy implications. *Energy Policy*, 63, 696-707.
- Wilson, B. (2013). Urban form and residential electricity consumption: Evidence from Illinois, USA. *Landscape and Urban Planning*, 115, 62-71.
- Yang, P. P.-J., & Yan, J. (2016). Modeling Urban Design with Energy Performance. *Energy Procedia*, 88, 3-8.
- Yang, T., Chen, H., Zhang, Y., Zhang, S., & Feng, F. (2016). Towards Low-Carbon Urban Forms: A Comparative Study on Energy Efficiencies of Residential Neighborhoods in Chongming Eco-Island. *Energy Procedia*, 88, 321-324.
- Ye, H., Ren, Q., Hu, X., Lin, T., Xu, L., Li, X., Pan, B. (2017). Low-carbon behavior approaches for reducing direct carbon emissions: Household energy use in a coastal city. *Journal of Cleaner Production*, 141, 128-136.
- Yüksek, İ., & Esin, T. (2013). Analysis of traditional rural houses in Turkey in terms of energy efficiency. *International Journal of Sustainable Energy*, 32:6, 643-658.
- Yezer, A. M., Liu, F., & Larson, W. (2012). Energy Consumption, Housing, and Urban Development Policy. In S. J. Smith (Ed.), *International Encyclopedia of Housing and Home* (pp. 80-86). San Diego: Elsevier.
- Yin, C., Yuan, M., Lu, Y., Huang, Y., & Liu, Y. (2018). Effects of urban form on the urban heat island effect based on spatial regression model. *Science of The Total Environment*, 634, 696-704.
- Yin, Y., Mizokami, S., & Maruyama, T. (2013). An analysis of the influence of urban form on energy consumption by individual consumption behaviors from a microeconomic viewpoint. *Energy Policy*, 61, 909-919.
- Yongling, Y. (2011). Energy Consumption and Space Density in Urban Area. *Energy Procedia*, 5, 895-899.
- Zamani, Z., Heidari, S., & Hanachi, P. (2018). Reviewing the thermal and microclimatic function of courtyards. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 93, 580-595.
- Zhang, W., Robinson, C., Guhathakurta, S., Garikapati, V. M., Dilkina, B., Brown, M. A., & Pendyala, R. M. (2018). Estimating residential energy consumption in metropolitan areas: A microsimulation approach. *Energy*, 155, 162-173.
- Zhou, Y., Li, Z., & Tao, X. (2016a). Urban Mixed Use and its Impact on Energy Performance of Micro Gird System. *Energy Procedia*, 103, 339-344.
- Zhou, Y., Tao, X., & Yang, P. P.-J. (2016b). A Simulation-based Research on Passive District. *Energy Procedia*, 104, 257-262.
- Zucchetto, J. (1983). Energy and the future of human settlement patterns: Theory, models and empirical considerations. *Ecological Modelling*, 20(2), 85-111.